Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 31 (4476). | ШОАТТА, 13 МАРТ, 1971 шу. | Мах 2 кеп. | *Газета арадувл 1923 шера денз*

Культура учрежденей лоархIаме декхар

Республика къахьегамхоша, берригача советски халкъо санна, шерра ювц укх деношка нйслагIча пятилеткагIа долча КПСС XXIV съезда Директивай проект. Дег чура къоабалъеш тIаэц цар парте планаш. ХIара коллективо белгалдоах керда декхараш кхоачашдара шоай де дезараш. КПСС XXIV съезда сийна яьржача яхье денна толамаш сов а доахаш, накъаболх республика къахьегамхой съезд хьаеллача денна.

Директивай проекта пропаганда ярца з, хIаьта ишттa парте XXIV съезда кийчо ярца а дувзаденна доккхий декхараш хьалхашка латт вай культпросветучрежденешта. Шоай балха тайп-тайпарча формаех пайда а эцаш, уж декхарийла я наха шерра Директивай проект дIайовзийта, съезда сийна яьржача яхье карагIдувлараш дIакхайкаде.

Дика вIаштIехьбаьккхаб из болх Сунженски районерча Ассински культура Цlен коллективо. ХIара сарахьа дукха нах гулду цига. Директивай проект ювцаш дуккхача къахьегамхошца тематически сайренаш яьй. КПСС XXIV съезда колхозхоша еча кийчонах, Директивай проекта тIа оттадаьча декхарех плакаташ, стендаш, диаграммаш кийчъяьй. Гойтара агитаци дика вIаштIехьъяьккхай фермашка, бригадашка. Колхозхошца каст-каста беседаш ю культура Цlен болхлоша а общественникаша а парте XXIV съезда сийна тIаийца декхараш мишта кхоачашду дувцаш, Директивай проект дIайовзийташ.

Шелковской районерча «Коминтерн» колхозе шин клуб я. Парткома хьалхленца цу клубай болхлоша вIашагIъехкай производстве хьалха латтараршта хетаяь фотовитринаш, хьалтехад съезда сийна колхозо тIаийца социалистически декхараш. Клубий болхлоша Директивай проектах лаьца беседаш ю колхозхошца, бахача махаца. Гойтара агитаци вIаштIехьъяккхара колхозо материальни повкъостал ду клубашта.

Цу тайпара масалаш кхы а доладе йиш я. Цхьабакъда массанахьа ишттa латтац гIулакх.

Цхьайолча культура учрежденеша дерттIа вIаштIехьбаьккхабац КПСС XXIV съезда сийна яьржача яхье латтарий опыт йоаржаяра, Директивай проекта пропаганда яра болх. Директивай проект ювцаш къахьегамхошца сайренаш яц, кхетампа вIаштIехьъяьккхаяц гойтара агитаци. Цу тайпара кхоачамбоацараш да Наьсарен района. Шаьла района цхьайолча культпросветучрежденешка, ишттa кхычахьа.

Дукха ха йисаяц КПСС XXIV съезд хьаелла. ХIана культпросветучрежденей лоархIамегIа дола декхар да съезда сийленца накъадахара беш бола болх цIенхаштта тоабар, Директивай проекта шерра пропаганда яр. Цу балха пайдане формаши методаши Iоаяь йолаш я. ЧIоагIа лоархIам болаш я цу хьакъехьа тематически сайренаш. Цига дуккха нах гулду, лекцех, беседаех, документальни фильмаех пайда эца йиш я. Сайренашка къамаьлаш де беха беза боахамий кулгалхой, производстве хьалха латтараш, тайп - тайпа специалисташ.

Культура учрежденей декхар да культура цIеношка, клубашка, хIаьта ишттa фермашка, бригадашка Директивай проектах лаьца гойтара агитаци вIаштIехьъяккхар. Дика кийчдаь стендаш, плакаташ, лозунгаш хила деза наха гургдолчча хьалтеха.

Лекцеш, беседаш, фермацка, бригадашка яь ца Iеш, нах бахача моттигашка а е еза.

Къаьстта дукха хIамаш де йиш я агитбригадай. Цар программашта юкъе хила еза кIоаргга чулоацам бола лекцеш, беседаш, кинофильмаш, самодеятельни артистий концертни номераш.

КПСС XXIV-ча съезда Директивай проекта пропаганда еш, керттера теркам тIабахийта беза хIара къахьегамхочоа цун чулоацам кIоаргга дIабовзийтара, кердача пхе шера парте хьалхашка оттаду декхараш кхоачашде къахьегамхой оарцагIбахара. Къаьстта дIагойта еза хIара района, предприяте, колхоза перспективаш. ХIара къахьегамхочоа новкъостал де деза нйслагIа пятилетка кхоачашъяра баьржача къовсаме шин моттиг лаха, хIана аьлча парте белгалдаьха уж доккхий декхараш толамца кхоачашделга хIара сага къахьегамах тийша да. **«Къахьегам рузкъан хьаст ба, — аьннад парте XXIV съезда Директивай проекта тIа, — духхьал хIара балха метте къахьегама овсарло лакхъярца, берригача халкъа боахама эффективность алсамъяккхарца мара кхоачаргдац советски махага общественни производствана хIаране юкъеккхухьача даькъага хьежжа кхоачаш дола рузкъа».**

Из бакъдар хьалхадаха деза наха, хIаране берригa ший виз, говзал, опыт оарцагIъяьккха къахьегардолаш.

«Парте планаш — тха планаш!» — йоах Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша. Хьинар айденна, къахьегама толамаш совдоахаш накъаболх уж хьамсарча парте XXIV съезда.

Республика культпросветучрежденей сийлен декхар да, шоай балха ерригача формаех пайда а эцаш, парте хьалхашка оттадаь керда декхараш наха шерра дIаловзийта а уж толамца кхоачашдара берригa къахьегамхой оарцагIбаха а.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ РСФСР КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИИ КРАЕВОЙ, ОБЛАСТНОЙ, ОКРУЖНОЙ, РАЙОННИ, ГОРОДСКОЙ, ЮРТИЙ, ПОСЕЛКАЙ СОВЕТАШКЕИ ХОРЖАМАШ ДАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

ВорхIазлагIа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета полномочейи РСФСР къахьегамхой депутатий шийттазлагIа хержача краевой, областной, окружной, районни, городской, юртий, поселкай Советий полномочейи ха чаккхъяларца дувзаденна РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

РСФСР Лакхехьарча Советеи РСФСР къахьегамхой депутатий краевой, областной, окружной, районни, городской, юртий, поселкай Советашкеи хоржамаш ду ди 1971 шера 13 июнь кIиранди оттаде.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1971 шера 11 март.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИИ РАЙОННИ, ГОРОДСКОЙ, ЮРТИЙ, ПОСЕЛКАЙ СОВЕТАШКЕИ ХОРЖАМАШ ДАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

ДиазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета полномочейи Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхой депутатий шийтгазлагIа хержача районни, городской, юртий, поселкай Советий полномочейи ха чаккхъяларца дувзаденна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика къахьегамхой депутатий районни городской, юртий, поселкай Советашкеи хоржамаш ду ди 1971 шера 13 июнь кIиранди оттаде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель К. ОЗДОЕВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный, 1971 шера 11 март.

БIАЬСТАННА КИЙЧЛУ

1957 шера денз Шаьла района «Джалка» совхозерча Социалистически Къахьегама Турпала Муслиева Тамара кулгалдеча шекара свекла кхееча звено къахьегаш ва тракторист коммунист Турчаев Муса. Укх деношка кхашка тайп-тайпара удобренеш йоҳкаш ва Муса. ХIара денна 130—150 процент кхоачашъю цо ший норма.

СУРТА ТIА: М. Турчаев.

С. ХАКИЕВА сурт.

БАРКАЛ ХЬОНА, ДАЬХЕ

Самардийнахь, 11 марта, Грознерча «Пролетбата» цIерагIча культура ЦIагIа хилар «Старогрознефть» мехкдаьттеи гази йоахача управленена Октябрьски революце орден ялара хетаяь торжественни собрани. Торжественни собрани хьайийллар КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретара В. М. Шамардина.

Торжественни собране дакъа лоацаш хиннараша массане а чIоагIа тIоараш а детташ сийлен президиуме хержар КПСС ЦК Политбюро.

Эггара хьалха дош лу КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина. КПСС Нохч - ГIалгIай обкома, Нохч - ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета цIерагIа «Старогрознефть» НГДУ коллективана денна деза совгIат даькъал а дувцаш, цо тIаьхьех мехкдаьттахой дIахо кхы а дикагIа къахьегама толамаш дахара.

Цул тIехьагIа нов. С. С. Апряткина Iодеш управлене коллективо башха дика къахьегама толамаш дахарах, мехкдаьтта даккхара пхе шера план ханал хьалха кхоачашъярах, мехкдаьтта доаккхача техникеи технологии эргаяккхара даькъе дика къахьегама толамаш дахарах «Старогрознефть» мехкдаьттеи гази йоахача управленена Октябрьски революце орден лойла» аьнна дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Торжественни собране дакъа лоацаш хиначча мехкдаьтта доахараша, бурувдеттараша, энергетикаша, транспортникаша, инженерно - технически болхлоша, кхычар чIоагIа тIоараш а детташ боккха кхаъ хинна тIаийцар шоашта деза совгIат даларах дола Указ.

Цул тIехьагIа, торжественни собране дакъа лоацараша дIаьхдаь чIоагIа тIоараш а детташ нов. С. С. Апряткина Октябрьски революце орден дIаеллар «Старогрознефть» мехкдаьтта газоеи управлене ЦIеча бэйраках.

Шоашта деза совгIат даларах хьамсарча партена, правительствана дег тIара баркал оалаш къамаьл дир «Старогрознефть» НГДУ керттерча инженера В. Г. Бабукова. Тхона енна Октябрьски революце орден алхха тхона дола совгIат хинна Iац, из совгIат да республикерча берригача мехкдаьттахошта, къахьегама ветеранашта, инженерно - технически болхлошта, аьлар цо. ДIаяхача пятилеткагIа оаха планал совгIа 2,8 миллион тонн мехкдаьтта даьккхар. Цу толамий лакха мах баьб хьамсарча партен правительстван. Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцад бурувдеттараша, транспортникаша, скважинашта капитальни ремонт ераша, «СевКавНИПИнефть» института Iилмахоша, кхычар. Доккхийн бехктохкамен декхараш хьалхашка латт тхона укх пятилеткагIа а. Уж толамца кхоачашдар дуккхача даькъе бурувдеттарех тийша да. Из кхета а деш хьинаре къахьегаш ба уж. Укх шера хьалхарча шин бетта итогаша хьахьокх хьалхашка латта декхараш оаха толамца кхоачашдергхилар. КПСС XXIV съезд хьаелла ди хьатIакхачалехьа планал совгIа дакккха лаьрхIа хиннар итт эзар тонн мара йоацача шин бетта заданел совгIа даьккха мехкдаьтта 9 эзар тонн совгIа да. Шоашта денначa дезачa совгIата жоп луш, дIахо йодача хана мехкдаьттахоша кхы а дикагIа къахьегаргхиларах тешам лу цо ший къамаьл чакхдоалаш.

«Старогрознефть» НГДУ коллектива деза совгIат даькъал дувцаш къамаьл дир В. И. Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене начальника В. Б. Назарова. «ДIаяхача пятилеткагIа республикерча мехкдаьттахошта юкъе массаза хьалха латташ хьаера шун коллектив, — аьлар цо.— ДIахо а шун коллективо хьалхара моттиг дIахецарг ца хиларах дог тийша ва со».

Мехкдаьттахошта денна деза совгIат — Октябрьски революце орден даькъала ювцаш къамаьлаш дир: Грозненски «Трансмаш» завода токара А. Т. Гончаренкос, Старогрозненски бурувтохара балхий управлене директора Ю. А. Лутовинова, къахьегама ветерана М. А. Еронина, СевКавНИПИнефть» института директора Н. З. Качлишвиле, «Октябрьнефть» мехкдаьттагазови управлене начальника С. И. Димтриева, № 4 йолча районни инженерно-диспетчерски служба мастера М. Н. Мишунина.

«Старогрознефть» мехкдаьттагазоеи управленена Октябрьски революце орден ялара хетаьча торжественни собране дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретараш новкъостий Р. В. Вахаев, М. И. Абубакаров, Х. Х. Боков, М. А. Дорохов, Нохч-ГIалгIай облсовпрофа председатель О. С. Беляев, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. Я. Правенький.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КПСС ОБКОМЕ

Республика боахамашка хьайбай продукташ яхареи кийчъяреи планаш а социалистически декхараш а кхоачашдара леламах

Съезда сийна тIаийца хинна социалистически декхареш кхоачашдар духьа къовсам а лоаттабеш, дуккхагIа йолча районий колхозашеи, совхозашеи январеи февралеи кIезиг - дукха тоабаьб хьайбай боахамера болх. Республика бIарчча хьаийцача; дIадахача шера цу ханаца нийсдича дуккхагIа хиннад доахани коа тIара оалхазараши, лаккхеннай цар продуктивность. дуккхагIа хьахийнад Iаьсий. Iоахарий. хурскаш, кIоригаш.

Дулхи (доахан дийна долаш ззача) шурен 23, фуаш — 18 процент дукхагIа хиннад.

1 март хьатIакхаьчача хана Веданеи Шелковскойи районашка кхоачашъяь яр пачхьалкхенга дулх доккара квартальни плани социалистически декхараши. ДIадахача шера укх хана хинначунца нийсбича Грозненски, Надтеречни, Наурски районашка, 1,5-зза чул дукхагIа лакхбеннаб шура кийчъяра боарам. Шура йоккара квартальни плани социалистически декхараши 15 март хьатIакхачалехьа кхоачашдергда цу районаша. Фуаш кийчдара боарам Урус - Мартана районе 40, Грозненски—20 процент лакхбеннаб.

Цунца цхьана, колхозий, совхозий, районий кулгалхошеи партийни организацешеи дэ доагIар дизза даьлац пачхьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашдара, шу хьадоладеннача хьалхарча денношке а денз наьха хьинар эйлургдола гIулакх даьлац. Хьоггама хьалаш аьттув болаши доакъараш кхоачамболаши хинна доллашехьа а, дIадахача шераца нийсдича хьайбай продуктай цхьадоле тайпаш доахилга кIезигдалийтад цар. Из бахьан долаш республике 1 март хьатIакхачча дулх доккара квартальни декхараш 64, фуаш доккара—54 процент мара кхоачашдаьдац.

Къаьстта воча хьал тIа да дулх доаккхилгеи кийчделгеи. Наьсарен, Гудермесски, Сунженски, Советски, цхьайолча кхыча районашка во кхоачашъю дулх дуккхагIа даккхара колхозашеи совхозашеи оттаяь мероприятеш, бе боагIаш бола болх бац боахамашка доахана резерваш хилийтара. Шинараштеи хьаккхарштеи осеменени яра республика Министрий Совето оттаяь заданеш бетта - бетта юкъагIйоах. Чуотталь доахан кхабара гIулакх хIанз а дош ца хетачох леладу дуккхача боахамашка. Хьайбаш бIехача базашка доахкаду, доаханна дехка гIожеи кхыдолеи доакъараш кийчдеш, из бахьан долаш доахан дорстадара операцей эффективность лоха я.

Хьайбаш леладеча фермай балха лоаттабу тIахьожам мелбалийтар бахьан долаш «Самашкинский», «Гудермесский», «Назрановский», «Овощевод» яхача совхозашка дIадахача шера укх ханаца нийсйича шура кIезигъялийтай. Котамаша ду фуаш кIезигдалийтад Грозненски шурий. № 3 йолча сомий баьцадаарий. «Южный» совхозашкеи цхьадолча кхыча боахамашкеи.

Паччахьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашдара гIулакх халача хьала тIа доллашехьа а районашка пайда во эц бахача нахагара сов йола юртбоахама продукташ ийяр санна йолча резервах. Совхк шин бетта ийца хинначул кIезигагIа ийцад республике бахача нахагара доахани коа тIара оалхазараши укх шера хьалхарча шин бетта.

Хьайбай продукташ яхареи кийчъяреи даькъе цIенхаштта кхоачамбоацараш хилара бахьан да эггара хьалха юрта боахама министерства, «Грозвино» а «Консервплодоовощ» а объединенеша, «Скотопром» тресто. КПСС горкомашеи райкомашеи, горрайисполкомаша, колхозийи совхозийи кулгалхоша а партийни организацеша а кийчъяь хинна мероприятеши 1971 шера тIаийца социалистически декхараши кхоачашдара лерттIа организаторски болх ца бар, хьайбаш леладеча фермай балха тIахьожам эсала лоаттабар, социалистически яхь во вIаштIехьъяккхар.

Хьалхарча квартале цхьайола хьайбай продукташ яхареи кийчъяреи декхараш меттел, паччахьалкхен планаш а кхоачаш ца еш йисар кхерам болаш йола боахамаш а да. Цхьабакъда, КПСС райкомаша, райисполкомаша принципиально мах бац цуо, шоай ханнахьа де дезар дац боахамашка юртбоахама продукташ кийчъяра планаш юкъагIа ца яхийтара, паччахьалкхен дисциплина телхаеш дола гIулакхаш лов.

Районни партийни, советски, юртбоахама, заготовительни организацей, колхозийн совхозийн цхьаболча, болхлоша кIоаргга анализ яц хьайбай боахамерча гIулакхашта, кIезига хул уж фермашка, цар машар ба доал доацаш йолча моттигашца, доахани цар продуктивности кIезигъялар-ца, йоаггIача тайпара терко яц хьайбай боахамерча кадрай, цар къахьегама хьалаш тоадара, балхацара материальни безам совбаккхара.

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома бюрос лерхI, юрта боахама министерствои кхыйола республикански юртбоахама ведомстваши, КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, дуккхача колхозийи совхозийи кулгалхой а партийни организацеш а хьайбай боахам дегIабоалабарга хIанз а тIехьа кхоачамболаш хьожаш ца хилар, укх шерен пятилетка дIахорча шерашкен планаши социалистически декхараши кхоачашделга Iалашдергдолча боараме дулхи хьайбай кхыйола продукташи яхара резерваш лахараи алсамъяхараи беш бола болх эсала лелабеш хилар.

Юрта боахама министерство, «Грозвино» а «Консервплодоовощ» а объединенеш, «Скотопром» трест, юртбоахама продукташ ийяргеи цар дикалгеи хьожаш йола республикански паччахьалкхен инспекци, КПСС горкомаши райкомаши, горрайисполкомаш, колхозийи, совхозийи кулгалхой а партийни организацеш а декхарийла я эр итт ди далалехьа хIара колхоза, совхоза, ферма хьайбай боахамера гIулакх мишта латт хьажа, долаш дола кхоачамбоацараш дIададахара кхы тIа а ханза даргдоацаш дола гIулакхаш де, юрта боахама болхлой тIехьабисар дIадаккхара, карарча доахача чотах Iул доккхагIа хилийтара а доахапеи коа тIарча оалхазарийи продуктивность лакхъяра а гIулакх тоадара оарцагIбаха.

Къаьстта уйла тIайохийтийла общественни хьайбай боахам дегIабоалабара, цун продуктивность лакхъяра лард хиларах гарра довкъараш укх шера дуккхагIеи дикагIеи кийчдара, хIара боахаме мошача дикача доакъарий конвейер хулийтийла, ялат дуккхагIа даккхара, дуккхача шерашка тIаювла баьцаши доакъарий корнеплодаши дуккхагIча лаьтташка дIаера де дезар долда.

Тоадолда хьайбаш леладерашта юкъерча яхьа деш дола кулгал, Iалашдолда хIара итт ди массаза доал фермай балха итогаш елга, сихха чаккхдоахалда хьайбай продукташ дуккхагIа яхарац кийчъяран тIадерзадаь гIулакхаш. ДуккхагIа лелайойла шоаш дика хилар хьахьекха йола фермаштеи боахамаштеи юкъера взаимопроверкаш.

Колхозештен совхозаштеи новкъостал дара боахамашка бохийталба юрта боахама министерства кхыча республикански юртбоахамеи заготовительнии ведомствайи специалисташ а хIаьта ишттa районни юртбоахамеи заготовительни органий специалисташ а.

КПСС горкомаши райкомаши, горрайисполкомаш, юртбоахама продукташ ийяреи цар дикалеи дешашка хьожаш йола республикански паччахьалкхен инспекци, «Скотопром» трест, шура кийчъяреи шурий промышленностеи управлени, респотребсоюз декхарийла я бахача нахагара сов дола доахан, шура, фуаш паччахьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашделга Iалашдергдолча боараме дуккхагIа ийделга вIаштIехьдаккха. ЛаьрхIа хьехама болх бара, юртара актив шерра юкъеозара, законность йизза кхоачашъяра лардатIа долда бахача нахагара юртбоахама продукташ ийелга.

«Скотопром» трест, юрта боахама министерство декхарийла я доахан кийчдара планаш боэррамагIа кхоачашъелгеи дулх чакхдоахача промышленносте дIачутелгеи Iалашде.

Съезда сийна тIаийца декхараш Сунженски района колхозашеи совхозашеи кхоачашдара леламах

КПСС Сунженски райкомо, райисполкомо, партийни, профсоюзни организацеша, колхозашеи совхозашеи белггалара болх баьб юбилейни декхараш кхоачашдара. ДIадахача шера районо тIехкхоачашъяьй ялат, баьцадаараш, сом, дулх, шура, фуаш кийчдара паччахьалкхен планаш. 1970 шера белгалъяьча рубежашка кхачара гIулакха хьоккхамаш эггара дуккхагIа лакхдаьд Шеча Эскара цIерагIча, «Победа» яхача колхозии, «Ассинский» совхоза коллективаша.

Цунца цхьана хьувкъам, доахана продуктивность, продукци яккхарга дIабода мах бе-бе болаш моттигаш я районе. Дуккхача боахамашка кхашкара балхаш эсала а ханаш телхаеш а ду, пайда во эц хий дехкача лаьттаех, мела лел севообороташ караерзаелга, цхьайолча колхозашка хIанз а юкъейихьаяц хозрасчет, лохача боараме ба экономически болх.

Колхозхоша, совхозий болхлоша декхараш тIаийцад КПСС XXIV-гIа съезд хьаелла ди хьатIакхачалехьа хьалхарча квартале паччахьалкхенга 1600 тонн доахани коа тIара оалхазараши, 3500 тонн шура, 4300 эзар фуъ докха аьнна. ХIаьта а декхараш кхоачашдара темпаш лоха я. 1 март хьатIакхоачаш 42 процент мара кхоачашдаьдац доахани коа тIара оалхазараши дIадалара декхараш, шура дIаялара декхараш 64 процент, фуаш дIадаларa декхараш 42 процент кхоачашдаьд. Соаккарчул кIезигдалийтад фуаш гулделга, дуккхагIа дов доахан.

Цхьадолча боахамашка хIанза кийчо яь яйнаяц бIаьстан юхье кхашка дергдолча балхашта, механизаторски кадраш тоъац хIаьта уж кийчъелга во лел. Трактористаш кийчбеча биъ бетта курсашка дешаш 40 саг хила везача 24 саг мара вац. Ленина цIерагIча колхозе мела лел моттигера удобренеш кхашка дIакхахьара болх, къаьст-къаьстача боахамашка тIехьадисад гурахь дийнача ялаташта подкормка яра балхаш, фу дерриге а дац дIадувча кондицешка кхоачадаь. Хьайбаш леладерашта эшшача тайпара дола хьалаш кийчдаьдац Ленина цIерагIчен «Путь к коммунизму» яхачеи колхозашка, доккхий кхоачамбоацараш да доахан кхабареи лелалареи даькъе, хIаьта из бахьан долаш шура яккхареи паччахьалкхенна дIателареи графикаш юкъагIйоах. Дулх дуккхагIа дахара оттаяь мероприятеш цхьайолча колхозашка во кхоачашъю.

Магийта йиш йоацаш гIулакх да, къаьст къаьстача боахамаша укх шера хьайбай продукташ бIарччана квартале хан-хьанна хьа дIателга Iалашдеш ца хилар а.

«Путь к коммунизму» яхача, Ленина цIерагIча, XIX-ча партсъезда цIерагIча колхозий юкъхьацарча партийни организацеша эсала лелабу парте XXIV-ча съезда баха боагIача тайпара накъабаха оарцагIбахара беш бола организаторски массово-политически болх.

Агитаторий состав юха вIаштIехьъяьккхаяц, тематикеи планаши яц. Лектораши докладчикаши кIезига хул колхозхоштен совхозий болхлоштен хьалхашка выступленеш еш, массанахьа а яц кердаяьккха гойтара агитаци.

Уж кхоачамбоацараш долга шийна ховшшехьа а, парте райкомо де дезар даьлац уж дIададахара, съезда сийна тIаийца декхараш кхоачашдара ерригача партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, колхозхоша, совхозий болхлоша нийса, вIаштIехьбаьккха, тIабийрзза болх белга Iалашдаьдац.

Социалистически яхь кулгалдечеи КПСС XXIV-ча съезда сийна тIаийца декхараш кхоачашдечеи цIенхашта кхоачамбоацараш хилара КПСС Сунженски райкома бюро райисполкома, районни юрта боахама управлене, партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, колхозийи совхозийи боахама кулгалхой теркам тIабербзабаьб КПСС обкома бюрос, царгара хьадийхад колхозхошта, совхозий болхлошта юкъе лаьттанцареи хьайбашкареи йоаха продукташ дуккхагIа яхареи кийчъяреи темпаш лакхъяра уж оарцагIбоахаш, бIаьстан юхье ялаташ дIаде кийчо еши доахан лерттIа Iангара доахаши ду балхаш чакхдоахаш беш болча организаторски массово - политически балха боарам чIоагIа лакхбелга.

КПСС райкома бюро, райисполком, юрта боахама управлени декхарийла я тIаийца декхараш кхоачашдарах даькъе юкхьанцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацешкара, боахамий, бригадай, фермай кулгалхошкара доагIар дизза хьалехa. Бригадашта, фермашта юкъе яхь шерагIа йоаржае а съезда сийна тIаийца декхараш кхоачашдара лелам районни кепайоазон тIеи моттигерча радио чу гIоллеи каст-каста бувца а.

Къаьстта уйла тIаяхийта еза лаьтта леладара культура лакхъяра, хий дехкача лаьттаех, удобренеех, техниках пайда дикагIа эцара. 1971 шера ялата культурай хьувкъам хIара гектара тIара 26,4 центнерал кIезигагIа боацаш лакхбе, цу даькъе хьажкIаш хIара гектара тIара 39 центнерал, ганараш — 15,2, баьцадаараш — 168, коартолаш — 110, сом — 52 центнерал кIезигагIа йоацаш йоахилга Iалашде. паччахьалкхенга планал совгIа 4,6 эзар тонн ялат, 1,8 эзар тонн баьцадаараш, 750 тонн сом бохка беза.

Данза дарг мел доацар де деза доахан дика Iангара дахара, 1971 — 1972 шерашка доаханна доакъарашца бизза кхоачамбара, цар дикал лакхъяра, хьайбашта лаьрхIа объекташ хьалъяраи царна механизаци яраи, племенной балха боарам лакхбара, цу лардатIа шера керте планал совгIа паччахьалкхенга 400 тонн доахани коа тIара оалхазараши, 1500 эзар фуъ, цу даькъе парте съезд хьаелла ди хьатIакхачалехьа 100 тонн доахани коа тIара оалхазараши, 60 эзар тонн шура, 500 эзар фуъ доккаргдолаш доахани коа тIара оалхазараш дIахо дукхагIа хулийтилгеи цар продуктивность лакхъелгеи Iалашдара.

КПСС райком, райисполком, района юрта боахама управлени, колхозийи совхозийи кулгалхой а партийни организацеш а декхарийла я кадраш кийчъяра, къаьстта а механизатораш, хий дехкараш кийчбареи болаш барий говзал лакхъяреи, юкъерча звеной специалистийи кулгалхойи квалификаци лакхъяра гIулакх боахаме мишта латт эр кхо ди далалехьа хьажа. Бригадай, фермай болхлошта хиланза даргдоаца культурно - бытовой хьалаш хилийтара уйла дукхагIа тIаахийта, колхозашкеи совхозашкеи къахьегам вIаштIехьбоаккхилгеи цунах мах телгеи хадданза эргадоахаш тоаде.

Хьалха латтача бурувдеттарий опыт—массанена

ЧОАЛХАНЕЧА ХЬАЛАШКА

Али-Юрта-Алхазовски майде бурув тохаш да № 138 йолча скважинана. Фораминиферовин тIерчен мелашка мехкдаьтта доалллий хьажара тохаш да бурув. 1969 шу чакхдоалача хана вокхкагIвола мастер А. Г. Мау керте латтача бригада бурув а теха дIаелар «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахошка йоккха мехкдаьтта кIеж теха № 167 йола скважина. ЦхьоалагIча районни инженерно - диспетчерски служба бурувдеттараш чIоагIа дог гIоздаьнна бар цу майда . тIа мехкдаьтта хилар гучадаьлча. № 167 йолча скважинера йоккха мехкдаьтта кIеж тохар бахьан долаш цоашта хьалхашка лаьтта декхараш толамца кхоачашде вIаштIехьдаьлар «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахой. Кердача № 138 йолча скважинана бурув тоха йолаелар бурувдетта бригада дIадаха шу долалуча хана. Юххьанца проектагIа тоха лаьрхIа хинна бурув 4 эзар метр яр. цул тIехьагIа сопадир 4700 метр бурув тохя. Иззал бурув тохара йилла ха 614 дии-бийсеи яр. Гуш ма хиллара доккхийи бехктокхамеи декхараш да бурувдеттараш та хьалхашка латтараш. Цудухьа хIара бетта цхьан станокаца 195 метрга кхаччалца бурув тохаргдолаш сухал лакхъе лаьрхIар бурувдеттараша.

Скважинана бурув тохара бурувдеттарий творчески бригада къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара план оттайир. ПланагIа чакхъяха лаьрхIар бурув тохача оборудованена, насосашта, вертлюгашта, кхычарна ремонт еш йоаккха ха кIезигъяра йола мероприятеш. Запасни оатхалаш, материалаш ца хиларах бурувдеттараш сеца латтаргбоацаш гIулакх вIаштIехьдаккха лаьрхIар. ХIара денна дIаухийтача материалашта учет лелаергйола гIулакх дир.

Уж еррига мероприятеш чакхъяхара, хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара бригада сменашта юкъе яхь йоаржаьй. Хозрасчетни карточкаш а оттадаь мел химически реагенташ, материалаш йов хьажара учет лелаергйолаш гIулакх вIаштIехьдаьккхар. Ханал 43 ди-бийса хьалха цу скважинана бурув теха даккха социалистически декхараш тIайицар бурувдеттараша. Цудухьа хьалхарча дийнахье а дена балха тIа цхьаккха хьовзам ца хулийташ бурув тоха йолаелар бригада. 1188 метр бурув тохалца, аьлча тIерча майкопски тIоанашта тIакхаччалца Н-12 яхача осташца бурув техар скважинана. Бурув тохара практикой яьча анализаши къаьгта хьахьекхар утяжеленни маркхалах пайда а эцаш дIахо бурув тохарах дукха пайда ца балга. Лакха давленеш хулар насосашка, тIа-тIа дукхагIа хулар де деза балхаш, касткаста хувца езаш хулар тишъенна оатхалаши оборудовании, цуница цхьана лохлора бурув тохара сухал. Цудухьа роторни способагIа бурув тоха доладир скважинана.

Цул тIехьагIа маркхал чу а па буаш бурув тоха доладир. Цудухьа 2186 метрга кхаччалца Н-12 яхача осташца бурув техар, IочуяхийтIар колоцна. Цул тIехьагIа а цементни маркхал чубаь болабелар. ДIахо бурув тохара пайда эцар Н-10 яхача остех. Кхаьшарошечни осташца бурув техар тIерчен майкопскин тIоанашта тIакхаччалца. Иштта тохаш дола бурув 3314 метр кIоаргделар. Скважинана 3051 метри 3290 метри бурув техачул тIехьагIа стандартни каротаж а яь йистар кривизна. Каротажа даннеех 3130 метр бурув кIоаргденначул тIехьагIа хьовзам хиннилга гучадаьлар. ДIахо а Н-10 яхача осташца бурув тоха доладир 3991 метрга кхаччалца. Цул тIехьагIа IочуяхийтIар йоккха колонна. 4 эзар метр кIоарга да аьнна хийтта мехкдаьтта тIоанаш дуккха кIоаргагIа хилар, цудухьа керда геолого-технически наряд а оттаяь 4700 метрга кхаччалца бурув тоха лаьрхIар. Иштта шоай чурча торонех пайда а эцаш къахьегар бахьан долаш вокххагIвола бурувдетта мастер А. Г. Мау, бурувдетта мастер Х. Д. Гадаев керте латтача бригадас доккхий къахьегама толамаш доах.

ДIададхача шера паччахьалкхен планагIа 3200 метри тIайицача социалистически декхарех 3268 метри бурув тоха дезача 4201 метр бурув техар бригада. Планал совгIа теха бурув 1001 метр хилар. ТIайицача социалистически декхарех цхьан бетта станокаца тоха дезаш хинна бурув 294 йолча техар 375 метр хилар. Бурув тохача пайда ийцар 67,1 процент ханах. Бурув тохарга дIабода мах лохбарах, химреагенташ, материалаш кхоярах паччахьалкхенна 140 эзар гаргга сом кходир. Цементи турбаши кхояр бахьан долаш кходир 17 эзар совгIа сом. Лоацца аьлча КПСС ЦК соцам тIа белгалъяьхача ни. Крамарови Казенцови керте латтача бригадаша даьхача къахьегама толамел эшашагIа дац цу бригадас даьха къахьегама толамаш.

Къаьстта дика къахьег бригадас укх шера а. Хьалхарча шин бетта план тIехкхоачашъяьй цо. Бурув тохара сухала задани 163,5 процент кхоачашъяьй цо. Бурув тохача пайда эцача хана боарам 89,9 процентага кхачийтаб. Скважинана тохаш дола бурув 4500 совгIа метр кIоаргденнад. Бригаде белгалбаьнна дика къахьегаш ба бурувдеттараш В. В. Марченко, В. И. Галкин, В. Васильев, лаборантка Л. С. Макеева, электромонтер М. Стерженов, кхы дуккха бараш а. Бригада кхояьй 2114 метр турбаш, 120 тонн цемент, осташ, химически реагенташ. Цул совгIа производствана юкъейихьача НОТ-а планаша паччахьалкхенна бaь пайда 14465 сом да.

Шу-шегIа хьахинналац уж къахьегама толамаш. Цун керттердар да къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхар. Къаьстта чIоагIа пайда баьлар экспериментальни одношарошечни остех пайда ийбарах. Скважинана бурув тоххашехьа кхоачашдора бурув тохара балхаш.

Д. ГАБАЕВ,
Грозненски бурувтохара балхий управлене НОТ-а лабораторе начальник.

«1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах долча КПСС XXIV-ча съезда Директиваш» проекта тIа аьннад: «Юрта боахама даькъе декхар сенах латт аьлча, из латт, юрта боахама продукци яккхара шера юкъера боарам хьалхагIа дIададхача пхе шераца нийсбича 20—22 процент лакхбарах... Из декхар кхоачашдара хоадамболлаш дола гIулакх да юрта боахама материально - технически база ма могга чIоагIъяр, интенсификаци яра тIаберзабаь никъ лаьтташ леладечеи хьайбаш леладечеи химизации комплексни механизации, лаьтташта шерра мелиораци ярца лерагIа чакхбахар».

Лаьтташ леладара эша машинаш 1985 шерага кхаччалца йолча хана дегIакхувларгйола гIулакх вIаштIехьдоаккхащ ба Москверча Еррисоюзни юртбоахама машиностроене Iилма - тохкама институте. Цу гIулакха хIанз юртбоахама культураш кхеврам чуийяран пайданагIа йола агрегатий схемаши принципаши лохаш ба.

ВИСХОМе керда хьакхеллача лоархIамегIарча машинех цаI — бIарчча шера лаьтта доацача баьцадаараш кхедара лаьрхIа установка — «СГУЛ-30». Уж я баьцадаарашта кхачан раствор тела автоматически системеи управленегIа сердало тела режими йолаш йола стеллажаш. Теплицашачул ворхIазза дукхагIа хьувкъам лу устайовка, дIабодаш бола къахьегам шозза кIезиг а беш.

ХIанзле а Москве, Ленинграде, Норильске, Красноярске, кхыча городашка болх беш я «СГУЛ-30».

СУРТА ТIА: тIадаьннача зIаргий овлай онкага хьожаш боахк ВИСХОМа инженер - агроном В. И. Сташкован (аьттехьа) «СГУЛ-30» установка оператор Л. И. Алферован. «СГУЛ-30» установка оттаьй Московски области Ступински района «Шугарово» яхача совхозе.

Б. КОРЗИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

1971 шера январеи февралеи паччахьалкхен план промышленносто кхоачашъяра итогех бола Нохч-ГIалгIай АССР статистически управлене хоам

КПСС XXIV съезда сийленца накъаяхара социалистически яхье яьннача Нохч - ГIалгIай АССР промышленни предприятей коллективаша керда къахьегама толамаш даьхад промышленни производство дегIайоалаеча.

Еррига республика хьаьнцача продукцена реализаци яра 1971 шера хьалхарча шин бетта план 100,3 процент кхоачашъяьй. 1970 шера хьалхарча шин бетта реализаци яьчул 8,2 процент дукхагIа хиннай укх шера цу юкъа реализаци яь продукци.

Предприятеша продукцена реализаци яра план кхоачашъярай производство дегIаахара темпаши хьахьокх дIахорча даннеша:

Предприятеш	1971 шера хьалхарча шин бетта план кхоачашъяр проценташа	1971 шера шин бетта план кхоачашъяр 1970 шера шин бетта план кхочашъярца нийсдича проценташа
«Грознефть» объединени	100,6	108
Вознесенски газ чакхйоаха завод	97	111
«Грознефтехимзаводы» объединени	100,7	111
«Красный молот» завод	102	113
«Электроприбор» завод	100,1	120
Г. Ахриева цIерагIара «Электроинструмент» завод	100,0	115
«Трансмаш» завод	103	96
Медико - инструментальни завод	102	109
Электромеханически завод	110	113
Опытно - экспериментальни завод	100,1	96
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	101	105
«Терек» яха мебельно-хьуи хIамаш ю фирма	102	117
Швейно - производственни объединени	102	110
«Консервплодоовощ» производственно-совхозни объединени	106	107
ГIишлон материалий промышленноста управлени	104	106
Республика кхачан промышленноста Министерство	97	99,8
Моттигерча промышленноста Министерство	92	114
Доагора промышленноста Управлени	102	105

Мехкдаьттен гази яккхара, мехкдаьтта сийрда продукташ яхара, электроэнерги яккхара, болат, мехкдаьтта аппаратура, насосаш; электрографически машинаш, радиоприемникаш, кIир, вIашагIхетта аьшкабетона изделеши конструкцеши арахецара, херх хьекха хьу кийчъяра, мебель, кога гIирс арахецара, дулх даккхара, колбасно - ветчинни изделеш, мерзача шурий продукци кийчъяра, нахчаш, маькх, маькха булочни изделеш, кхыйола изделеш арахецара 1971 шера январеи февралеи задани тIехкхоачашъяьй.

Керттера промышленни продукци арахецар хьахьокх дIахорча даннеша:

	1971 шера шин бетта арахийца продукции	1971 шера хьалхара шин бутт 1970 шера хьалхарча шин беттаца нийсбича проценташа
Мехкдаьтта — эзар тонн	3392	107
Газ — миллион кубически метр	803	111
Электроэнерги — миллион киловатт-сахьат	629	103
Болат — эзар тонн	5,4	101
Мехкдаьтта аппаратура — эзар тонн	2,9	124
Насосаш	172	108
ТIоанаш гидро хьисапе лелхийта агрегаташ	14	58
Скважинаш караерзаяра йола цементировочни агрегаташ	56	90,4
Тракторни прицепаш	1452	100,6
Электрографически машинаш	195	139
Кирпишк (колхозаша яьр йоацаш)—миллион	26,7	96
КIир — эзар тонн	4,4	94
Аьшкбетона конструкцеши изделеши — эзар кубически метр	31,1	145
Херх хьекха хьу кийчъяр (колхозаша кийчъяьр йоацаш)—эзар кубически метр	15,8	118
Херх хьекха хьу (колхозаша кийчъяьр йоацаш) эзар кубически метр	10,3	79
Мебель — миллион сом	1,8	152
Кога гIирс — эзар пар	166	82
Швейни изделеш — миллион сом	6,5	103
Кондитерски изделеш — тонн	729	107
Макаронни изделеш — тонн	552	94
Маькхи маькхабулочнин изделеш — эзар тонн	10,9	95
Ийй — эзар дкл	163	116
Дулх — тонн	1957	103
Колбасно - ветчинни изделеш — тонн	848	134
Мерзача шурий продукци	9,2	109
Нахчаш — тонн	145	153
Дулх даьтта (колхозаша даьккхар доацаш) — тонн	82	2,8-зза

Производственни процессашта механизаци автоматизаци ярах, дикагIйола технологи производствана юкъе а кхухьаш къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхарах, рационализаторски болх тоабарах, керттерча производственни фондех дикагIа пайда эцарах къахьегама овсарле укх шера хьалхарча шин бетта 9,2 процент лакхъеннай соахк цу юкъа хинначул, 1971 шера хьалхарча шин бетта дегIаена еррига продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах дегIаеннай.

ИйслагIча пятилетка хьалхарча шера дерригa шоай низаш оарцагIа даьха къахьегаш ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой дIахо экономика дегIайоалаяра, хьинар айденна къахьег цар КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъабахара.

Нохч - ГIалгIай АССР-а Статистически управлени.

Армянски ССР. БархIалгIча пятилетке тоъал доккхий къахьегама толамаш даьхад Араратски района Андина цIерагIча колхозо. Лаьттанцарси хьайбашкарен йоаха продукташ, сом паччахьалкхенга бохкара планаш тIехкхоачашъяьй. ЙоккхийIча общественни доходаша йиш хилийтай Покр Веди яха юрт йовзаргйоацаш тоае.

Дикка хьинар айденна къахьег колхозхоша съездал хьалхарча укх деношка. Коа тIара оалхазараш леладераша шозза хIана яьяц аьнна тIехкхоачашъяьй паччахьалкхенга фуаш дохкара квартальни задани, бIаьстан балхашта кийча я техника.

Сурта тIа: дохка дохьийта фуаш яьшкашка дохкаш йоалл колхозхо Татевосян Араксия.

А. БАДАЛЯНЕИ А. А. АГАДЖАНЯНЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ЧУВАШСКИ ШКОЛА БIАЬ ШУ ДИЗАР

Дукха ха йоацаш чувашски Ходара яхача юрта юкъерча школа цIей дездара тайпара белгалъяьккхар ший 100 шу дизара юбилей. Из школа хьайийлла хиннай Владимир Ильич Ленина (Ульянова) дас — Илья Николаевич Ульянова, ХIанз цун цIи лелаеш а я из.

Таханарча Чувашски АССР дуккагIа дола дакъа юкъедодаш хиннача Симбирски губерне (хIанзарча Ульяновски области) халкъа училищай инспектор волаш Ульянов Ильяс дукха гIулакхаш даьд чувашски халкъага дешийтара. Цо хьайийллай юххьанцара 38 къаман школа, царна юкъе гаьнарча хьунагIарча чувашски юрта — Ходара школа а йолаш. Советски Iаьдала шерашка Ходарски школе деша вагIача 400 гаргарча саго лакхера дешара заведенеш йистеяьхай, хIаьта 14-нех Iилмай докторашии кандидаташи а хиннаб. Укхаза деша баьгIаб вовваш вола чувашски критик Василий Долгови художник Петр Сизови.

ХIанз И. Н. Ульянова цIерагIара Ходарски школа СССР педагогически Iилмай Академе дешара-кхетама балха йола Iилман база я. ДешабагIараш дешарах дика кхеташ хиларца цIи хеза я на школа. Дика вIаштIехьбаьккхаб укхаза дешархой творчески кружокий болх а. Бераш эгара боккхагIча безамца Iомалу къонача натуралистий кружоке. Моттигерча колхозо лаьрххIа къоастаьча Iомабалара-опытни участке юнаташа зем боах гурахьа дуача кIи пхе сортеи коартолий 62 сортеи.

Опыт йовза Ходарски школе ух Чуваше а СССР кхыча къамий республикай а дуккхача городашкареи юрташкареи хьехархой. Укхаза чакхйоах бераш кхетамца кхедареи цар дешареи проблемашта хетаяь Iилман конференцеш.

Петр СЫМКИН,
АПН корреспондент.

ХЬИНАР АЙДЕННА

Дика къахьегама толамаш доах КПСС XXIV съезда сийна къахьегама вахте эттача Урус-Мартана районерча Мичурина цIерагIча колхоза шоллагIча отделене хьайбаш леладераша. Укх шера хьалхарча квартале паччахьалкхенга шура йохкара план шоаш тIехкхоачашъергхилар къаьгга хьахьекхад цар. Январь бетта 488 центнер шура а яьккха цох 420 центнер паччахьалкхенга ехкар цар, е планагIа лаьрхIачул 89 центнер дукхагIа. План 130 йолча юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 149 килограмм шура яьккхар дояркаша.

Кхы а овсарегIа къахьийгар фэвраль бетта. ХIара дийнахь ферма доахангара йоаккха шура 1400—1450 килограммага дIаккхаьчай.

Къаьстта хьоккхамаш доах дояркаша Адуева Тамарас, Куроева Совдата, Багуева Халипата, кхычар. Цар 7—8 килограмм шура йоаккх шоаш кхоабача хIара Iаттагара. Шура яккхара план 110 процент, из паччахьалкхенга йохкар 115 процент кхоачашъярца дэзде лаьрхIад хьинар долча коллективо парте аргIанара съезд хьаелла ди.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

ПРОГРЕССА НАЬКЪА ТIА

СОЦИАЛИЗМИ, ПЛАНИ, IИЛМА - ТЕХНИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦИИ

ВАЙ деношка шортта да 20—23 шу хьалха фаьлгаш да аьппа хеталургдолаш хиннa гIулакхаш. Масала, лоадам боацца шераш мара юкъе денпадац Лаьттан хьалхара спутник урагIхецараи бетта тIехен тIа а ваьнна саг волавеннача, селеномобиль цу тIа хьалхара никъ бе йолаеннача хаинеи юкъе. Маташ я-кх паха цецбувлилга дищ ца далар!

Ха «массагIа» удийт Iилмеи техникеи дегIаахаро. Укх тIехьарча 12—15 шера гаьнна дIахьалха гIа баьккхаб атомни энергетика, Iилмахоша гучаяьхай макрои микрои Iалама керда къайленаш, уж белока синтез е Iемаб.

Адама хьаькъала карагIдийннараша, экономикеи техникеи дегIаккхувлара цар гучайоахача Iаламате йоккхийча перспективаша — цу дерригe а йоах вай планета хIанз Iилма - технически революце юкъагIа яхаш хилар. ГIоръяьнна чIоагIа дегIаух из Советски мехка.

Общество социалистически вIаштIехьале йолаш хиларо боккъала гIулакхаца гIо ду Iилма-технически прогресс дегIаахара. Эггара хьалхагIа а хIанзарча ханара йоккхий Iилман проблемаш къоастаяра Iаламате йоккхий къахьегама, материальни, финансови ресурсаш эшадаь. Планови экономика гIаьхха хьагуча а йоакх ерригача Iилма - технически разработкашта цхьан юкъмоттигера координаци яра, уж средствацца Iалашъяра, дерригача халкъа ма эшша дола кхоачашле деза керттера декхараш уттадара йола торо. Цу тайпара хьалаш Советски социалистически паччахьалкхене долаш а да.

Белгалдаккха доагIа Iилма - технически прогресса даькъе тIаухийтача низашта социалистически паччахьалкхенашца цхьана доттагIал а долаш координаци еш хилча кхы а лоархIамегIа эффект хулаш хилар. Цар экономически интеграце хьабелл социалистически экономика вIаший пайданеча тайпара дегIакхувлара бола никъ. Советски Союзо хьнарс гIо а лоаттадеш, социалистически мехкаша даим чIоагIъю шоай индустриальни потенциал. Иштта, 1966 — 1969 шерашка производства средстваш хьаяра юккъера лаьрхIача шера керте тIадеттаденначох хиннад Болгаре —11,8 процент, Польше — 9,5 процент, хIаьта из СССР-чул лаккагIа а хиннад.

СЭВ мехкашка Iилма - технически прогресс сихъяра гIо ду промышленноста дуккхача доакъошта дунен халкъашта юкъера специализаци яро. Цо хIара мехкага йиш хулийтаргья, дегIаахара хоадам беш долча лостамашта низаш тIадахийта, цунца цхьана кхыча паччахьалкхенаша деча Iилма - технически балхех дувлача беркатех пайда а ийбеш. Аргда вай, масала, СЭВ доазонашта чухьа 1966 — 1970 шерашка дукха совгIа - эшашагIа йоацаш 150 йоккхача проблемаи 500 совгIча теман хьакъехьа координаци чакхъяьха хилар.

Боахама социалистически система шийнаког гIортолга ю производства оатхалаши средстваши общественни доалахье йолаш хиларах. Цудухьа цунна йовзац е йовза йиш а яц капитализма хулаш йола кризисаш, спадаш, депрессеш, инфляци, бе болх ца хилар. Советски Союзе ужаш хIанзарча ханарча ноахало хулала яха гIулакхаш мо мара кхетаяц.

Цунца цхьана ханна советски къахьегамхочоа — из Iилмахо, инженер е болхло вале а — ховш да: производствана юкъекхухьача дерригача кердачоах халкъа, общества хIара членa пайда хулга — алапи ше лакхдарца а паччахьалкхено мах боацаш общественни потребление фондашкара ду дикаш (образовани, унахцIено дораяр, социальни Iалацо, дукха а кхыдараш) алсамдахарца а. Гуш ма дий хIама-хьадар, хIара къахьегамхочо шийна ма могга а ший тар ма лу а техника толашагIа хилийтара, общественни производствах хьаулар дикагIа хилийтара йоакхо еш хилар хьалхьеду боккха низ бола оатхал из йолга.

СЭВ члений - паччахьалкхений боккха низ бола Iилма - тохкама аппарат я хIанз. ТIеххьарча итт шера чухьа социалистически мехкашка Iилман болхлой дукхал шозза алсамъяьннай.

СССР-е Iилмага ухийта ахча 1946 шеарча 0,6 миллиард сомагара 1971 шера 13 миллиард сомага кхоачаш алсамдаьннад. Советски Союзе Iилман тохкамаш, Iаламате доккхача маIане лерхIаш хилар гу кхы деце ерригача къаман доходах 4 процент гаргга цу гIулакхашта къестадеш хиларах а цу сфере болх беш 3 миллион совгIа саг хиларах а.

Советски Iилманои техникои яьха коталонаш шерра йовзаш я. Космос караерзаяра, атомни энергетика дегIакхувлара хьакъехьа карагIдийнараш хьоаха ца дича а кхыдола эггара доккхий гIулакхаш карагIдувлара итташ масалаш доаладе йиш я. ДIададхача пхе шера чухьа СССР Iилман организацеша чакхдаьхад халкъа боахама дерригa доакъош чулоаца 250 йоккха комплексни Iилма - технически проблема тахкара балхаш. Валхий йоккха объем кхоачашъяьй производствана планаш уттаяреи кулгаладаьреи автоматизированни системашта йола электронни машинаш дегIакхувлара хьакъехьа, материалий керда тайпаш хьадара хьакъехьа. Из холуш хилар йоагIаш йола изделеш арахецилга алсамдаккхара динамикана а. Иштта, 1966 — 1970 шерашка юккъера лаьрхIача шера керте индустриальни продукци тIаеттаялара темпах 8,4 процент хиннача метте приборашии автоматизаце средстваши хьаяра хьакъехьа царех 14,7 процент хиннад, хIаьта пластмассаши синтетически кIувнаши хьадара хьакъехьа — 15,2 процент. ДIададхача пхе шера чухьа сихъяь юкъекхихьай производства керда прогрессивни экономични методаш — электроэрозиони, электрохимически, электроннолучевой, ультразвуковой, лазерни санна яраш, мехкдаьтта чакхдахара лакха эффективни процессаш, ка маькхала а ювлаш дегIанхай микробиологически промышленность.

Технически прогресс сихъяра тIадеравдаь да промышленноста структура толашагIча тайпара тоаяр а. Производство эггара сихагIа дегIаух энергетике, химеи мехкдаьттахимеи, машинаш хьаеча. Ерригача промышленни продукцена юкъе цу отраслеша дIалоаца дакъа алсамдаьннад 1965 шерарча 28 процентагара 1970 шера 32 процентага кхоачаш. Дика башхал йолаш да из алсамдалар халкъа боахама кхыча доакъошта цхьаккхе а тайпа зе доацаш Iалашдудалар.

Iилма - технически революцена карагIдийнарех плана бустаме, шеррача масштабагIа пайда ийбаро дукхача хьале повкъостал ду производствана интенсификаци яра бола хIанзарча ханарча советски экономически политика лаьца керттера никъ меттахьа лоаттабе. Из дIахьокхара кхыдарца хьоахадой а укх тайпара дола масал доаладергда вай. Нагахьа санна ка маькхала а йоалаш кхоачашъяьча 1970 шера йолча паччахьалкхен плано машиний, оборудоване, приборий, материалий керда тайпаш юкъедахьара хьакъехьа лоархIамегIа йола 480 задании хьалха латта технологии караерзаяра, производственни процессашта механизации автоматизации яра хьакъехьа йола 400 совгIа задани белгалъяь хиннаяле, 1971 шера плано чулоац цар метта 600-и 500-и задани.

Миштад хIаьта производства эффективность лакхъяра наькъа тIа советски халкъа карагIдийнараш. Эггара а хьалхагIа из да къахьегама овсарле дегIаяр. Из хоадам беш йола критери я. Цунах ха йиш я экономика динамичноста хьакъехьардар, цун потенциал дегIаахара хьакъехьардар. Долче, хьайла: къахьегама овсарле советски индустре тIеххьарча пхе шера чухьа 32 процент лакхъеннай 1960 — 1965 шерий юкъагIарча 25 процентаца нийсъйича. Къахьегама овсарле лакхъяр промышленни продукцени гIишлошъяра - монтажни балхаштеи тIакхеташ дола дерригa а хIана дац аьнна дар, машиннакъашка гIолла мухьаш дIа-са кхаьхьараи юртбоахама продукценеи тIакхеташдар хьадухдувла хьаст ба хIанз.

Iилмаи техникаи прогрессо никъ булл халкъа рузкъа чехка алсамдаккхара; хьалхарча аргIагIа из да къаман доход дегIаяр. ИоагIаш йола цифраш теркальергья вай. 1970 шера потребленени Iоаяраи пайда ийбу къаман доход 1965 шерарчул 40 процент алсамъяьнцай, 1960 шерарчул 1965 шера 33 процент алсамъяьннача. Из цифра тIа-тIа сихагIа лакхлуш я. Цхьаькха а да геттара лоархIаме: производительни низий боарам хаддаза даим дегIаухаш хиларах шийна ког гIортолга а еш, Советски паччахьалкхенга йиш хул тIа-тIа дукхагIа средстваш наьха вахара материальнии бытовойн хьалаш дикагIа тоадарга ахийта. ДIаяха пятилетка советски экономика историегIа эггара хьалхара юкъ хиннай массех шера чухьа потребление хIамаш хьаяр («Б» группа) производства средстваш хьаярал («А» группа) сихагIа дегIауха. Из лостам болаш я укх шера йола паччахьалкхен план а: «А» группа промышленноста продукци 6,7 процент алсамъяргья, хIаьта «Б» группагIарнунъяр — 7,4 процент. Укх тIеххьарча пхе шера советски мехка бахача наькха сага сих лаьрхIа йола боккъалара доходаш 33 процент лакхъеннай, шозза совгIа алсамъяьццай бахача наха деча бытовой гIулакхий объем, 55 миллион саг керда ваха хайнав.

Ше дегIа ме уха планови социалистически экономика тIа-тIа биззагIа пайда а ийбу, дIа а хьувкх вIаштIехь боацаш лелабеча капиталистически боахамал ше толашагIа хилар. Юххьаньа аргда вай 1950 шера дерригача социализма мехкашта планета промышленни производства дукха совгIа - эшашагIа доацаш пхелагIа дакъа кхоачаш хинна хилар, хIаьта 1969 шера — пхенех ши дакъа хиллал, цу даькъе Советски Союза — ткъо процент гаргга. Дунен шин система экономически яхьа перспективашка диллача геттара хьокхаме да СССР-и США-и экономически дегIаахар вIаши дистар. 1951—1969 шерашка юккъера лаьрхIа шера керте СССР къаман доход тIакхийттачох 8,7 процент хиннад, хIаьта США — 3,7 процент; иштта дIалоархIаш промышленни продукцена тIакхийттачох 10,2-и—4,5-и; юрта боахама продукцена — 3,8-и 1,8-и; транспорта дерригача тайпаца мухьаш дIа-са кхаьхьара — 8,9-и 2,6-и; промышленносте къахьегама овсарлена — 6,2-и 3,1-и процент.

Советски Союз даим США-л хьалхаювл вIаши дистара хьокхамий — экономически дегIаахара темпий хьакъехьа йийна ца Iеш, продукце дуккхача лоархIамегIча тайпашта юккъера лаьрхIача шера керте тIадетталучун абсолютни боарама хьакъехьа а мехкдаьтта, хIор, аьшка руда баккхара, чоңи болати лоаладара, тепловозаш, электровозаш, тракторий керттера тайпаш арахецара, цемент, кIадаш, зипаш-моашош, телата кога гIирс, шекар, маша даьтта, и. кх. дI. хьадара хьакъехьа а. Бахача нахах хIара сага сих лаьрхIа продукци хьаяра хьакъехьа а хаддаза готтлуш йоагIа шин мехка юкъера юкъ, хIаьта дуккхача товарашка диллача СССР хIанзлехьа а США-л хьалхаьнна йола.

Советски Союзо, социалистически мехкаша экономика хамаьцала а ювлаш дегIанхувл шоай халкъашта долча дикаана. Iилма-технически революце сихъю цун темпаш.

Леонид ПЕКАРСКИЙ,
СССР Госплана НИЭИ вокхкагIвола Iилман болхло.
(АПН).

ПАРТЕ ПЛАНАШ — ХАЛКЪА ПЛАНАШ

КПСС XXIV съезда Директивай проект ювц

ХИМИКАША ДЕ ЛЕРХIАРАШ

1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда Директиваш лоархIамгIарча экономически социальни хьокхамашта толаме кхочашъяьй. Промышленни производства боарам цкъан ахаззел лакхбеннаб. Лакхача темпаегIа дегIанхаз халкъа боахаме технически прогресси общественни производства эффективности лакхъелга Iалашдеш дола доакъош. Мехкаьтта химически промышленноста производства боарам 78 процент лакхбеннаб.

Промышленность дегIайоалаеча дикка доккха дакъа лаьцад Грозненски химически комбината коллективо а. ДIаяхача пятилетке товарни продукци хьаяра боарам 37,3 процент лакхбеннаб продукци дукхагIа арахецара чотах санна, ишттa цун дикал тоъал тоаяра чотах а. Продукце дикал лакха хиларо комбинатага йиш хилийтай фенол, ацетон, изопропилбензол социалистически мехкашка а капиталистически рынка мехкацка а дохка кхахьийта.

Комбинате массаза а боккха лоархIам баьб къахьегама овсарле лакхъяра. Из бахьан долаш 1966—1970 шерашка 57,3 процент лакхъелар къахьегама овсарле. Экономически эффективность лакхъяра къовсам лоаттабарах планал совгIа пхи миллиони ах миллиони сомал тIех пайда баьб. Полиэтилен доаккхача комбината коллективой службашен дукха къахьийгад кийчача продукце дикал тоаяра, хIаьта из бахьан долаш алхха полиэтилена цхьан тонна мах лакхбара чотах 1970 шера кхы тIа а 200 эзар гаргга сома пайда баьб.

ДIаяхача пятилетке толамаш даьха хилар хьахьокх, комбината коллективо Ерригсоюзни социалистически яхье вуриттазза хьалхера моттиг яьккха хиларо а.

НйслагIа пхе шера план лоархIаме этап хургъя коммунизмага, цун материально-технически база хьалъярга бодача новкъа гIолла советски общество дIахо дIахьалхашкахьа ахара. Кердача пятилетка керттера декхар ценах латт аьлча, из латт, халкъа вахара материальни культурни боарам социалистически производство дегIакхувлара, цун эффективность лакхъяра сихача темпай, Iилма-технически прогресса, къахьегама овсарле лакхъяра ларда тIа дикка айбелга Iалашдарах.

Кердача пятилетке промышленноста керттера декхар да социалистически экономика дегIакхувлара индустриальни база шеръяри эргайоахаш тоаяри, производства технически боарами эффективноста лакхъяр, продукце дикал овлангара денз тоаяр.

Мехкдаьтта чакхдоахача промышленноста хьалхашка декхар оттаду — предприятешка продукци цкъан ахаззел дукхагIа арахеца а къахьегама овсарле лакхъе а, химически промышленноста лаьрхIа мехкдаьтта бедал дикка дукхагIа хьае.

Химически мехкдаьтта химически промышленносте 1,7-зза дукхагIа арахеца лаьрхIад продукци, цу даькъе пластически массаши синтетически кIувнаши — дукха совгIа - эшашагIа доацаш шозза. Пластически массайи царех яьча хIамайи дикал тоае, тIех чIоагIа, термостойки, электроизоляционни, коррозене духьалъоттaлуш йола, полимерни материалий кхыдола керда тайпаш арахеца долалe. Химически промышленноста предприятешка 1,7-ззен мехкдаьтта химически промышленносте цкъан ахаззен лакхъе лаьрхIад.

1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча КПСС XXIV-ча съезда Директивай проект кепатеха араяккхарца дувзаденна комбината партийни организацеи ерригача коллективанен хьалхашка отташ дола декхараш дувцаш гуччахьара партийни собрани хилар 22 феврале. Цехашка болхлой собранеш хул. ХIанз дIайолаеннача пятилетке цIенхаштта декхараш хьалхашка отт комбината коллективана. Къаьстта лоархIаме декхар а хинна латт къахьегама овсарле лакхъяра хиланза яргйоаца темпаш Iалашъелга. Из декхар кхоачашдара производствашта хьалхашка декхараш оттадаьд продукци, эггара хьалхарча аргIанна фенол, ацетон, полиэтилен дикка дукхагIа арахецара. Кийчъеш я юкъейнхьача продукци дукхагIа арахеца меттел, цун дикал тоъал тоае а йиш хулийтаргйолаш йола дукха организационно-технически мероприятеш.

Пропиленови фракци хьакъестаеча, изопропилбензола ректификаци ечa, изопропилбензола гидроперекиса ректификации дистиляции еча агрегатий балха овсарле лакхъе лаьрхIад. Эргаьякха тоаергья фенол, ацетон, производства отходаш хьакъестаеча схемана. Уж мероприятеш юкъейнхьача дукхагIа арахеца йиш хургъя фенол, ацетон, альфаметилстирол, изопропилбензол, йиш хулийтаргья синтетически этилови спирт дукхагIа даха, пирогазаш газоразделененен компримированни яра узела балха овсарле лакхъе, хIаьта иштта этилена гидратаци яра процесса автоматизаци е а.

Этилена полимеризаци яра процесси агрегаташи эргаяьха тоаяро, полиэтилена обработка ечеи йокъаечен узела балха овсарле лакхъяро, дуккхача кхыча мероприятеша йиш хулийтаргья полиэтилен дукхагIа арахецен цун дикал тоъал тоаен.

Комбината партийни организаце балха опыто хьахьокх, коллагIа боахама декхар кхоачашданза даргдоацаш хилча, халкъаца дагадовла дезаш хилар. Иштта хилар 1968 шера производство эргаяьккха тоа а яь экономически эффективность ма могга дукхагIа лакхъяр цхьа къовсам боаржабеча хана, иштта хилар Советски Iаьдала 50 шу дизареи В. И. Ленин ваь 100 шу дизареи сийна социалистически яхь йоаржаеча хана. Ишта хургда хIанз а. Директивай проект комбината партийни собранеи цехий болхлой собранешкеи ювцаро йиш хулийтаргья предприяте пхе шера план оттаеча хана пайда эцаргболаш йола производства керда резерваш хьагучаяха.

КПСС XXIV-ча съезда яха йоаггIача тайпара накъаяхар духьа дIахо а къовсам а лоаттабеш, комбината коллективо шийна доккхагIдола социалистически декхараш тIайийцад. Шин бетта уж кхоачашдара леламо хьахьокх уж толаме кхоачашдеш хилар. Товарни продукци арахецара план 102,4 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа хьаяь керттера продукци декхарашка лаьрхIачул дукхагIа я, хIаьта декхарашка лаьрхIачул шозза хIана даьккхадац яьнна дукхагIа даьккхад спирт.

Керда пятилетка бIубенна дIайолаяьй комбината коллективо. ТIа-тIа шерагIа яржаш латт КПСС XXIV-ча съезда баха ма боаггIара накъабахар духьа лелаю социалистически яхь. Яхье баьинараштa юкъе хьалха латт № 15 йолчен Центральни ремонтно-механически цехий коллективаш.

Дог урауттадеш йолча Директивай перспективаша керда толамаш дахара тIахьех. Шеко яц, Грозненски химически комбината коллектив дIахо а коммунизм хьалъерий хьалхарча мугIарашка а этта гIоргхиларах.

В. СКРЕБНЕВ,
Грозненски химически комбината экономически дешашта вола директора заместитель.

Укх шера кхы а дикагIа къахьегаргда

Хьайбайи юртбоахама ерригача культурайи продукцеш паччахьалкхенга йохкара пхе шера план ханал 6 бутт хьалха кхоачашъяьй тха колхоза коллективо. Пятилетках 35 эзар тонн фийг бола культураш дIаяла езаш долча оаха дIаелар уж 39 эзар тонн совгIа, вешта аьлча 111 процент кхоачашйир ялат дохкара план.

Ялат алсамдаккхара яьржача социалистически яхье доккха дакъа лаьцар шоллагIчеи кхоалагIчеи тракторно-полеводчески бригадашкарча коммунистaша Филиппов Александра, Ницциев Вахас, Батаев Iийсас, Воронин Николая, Королев Николая, агроном Михальченко Владимира, кхычар.

Иштта хьинаре къахьийгад тха шурий-товарни ферма хьайбаш леладераша а. 117 процент кхоачашъяьй шура яккхара пхе шера план.

ХIаьта дикагIболча дояркаша - коммунисташа Пагуманова Галинас, Ковипох Александрас хIара шоаш кхоабача Iаттагара яьккхар 3700 килограмм шура. ХIаьта духхьал дIадахача цхьан шера 1000 тоннал дукхагIа шура яьккхар оаха. Юкъера лаьрхIача хIара доярка на 100 тонн кхоач цунах.

Вай даьхенга пятилетках 10776 центнер биткъа хьоаса бола тха дехкад колхоза жа леладераша, юбилейни шера 2235 центнер а дохкаш.

Цу шера цIаккха ца хьийгача тайпара дика къахьийгар тха механизатораши кхашка балхаш дераши. Цхе бетта 600 тонн совгIа дикагIдола доакъар кийчдир цар. Из бахьан долаш 2 автомашини цхьа мотоцикли совгIата елар колхоза.

Укх шера кхы а дикагIа болх бергба тха колхозхоша. Парте XXIV съезда хьалхарча вахте а этта хIанз дика Iангара доахаш латт юкъара хьайбаш. 3000 гектар гаргга хулача кхашка удобренеш ехкай. Иштта дика вIаштIехьдаьннад ерригача гурахь йийнача культураштa подкормка елга а.

Дийнахь а бус а дIаозаш да ширдаьнна кхо дуга дуъргдолча участкашка 300 гектар, совгIа хулача цхай тIа кхоачамболаш дIадоаржадаь а даьннад из.

КПСС XXIV съезда иштта дика къахьегаш совгIаташ кийчдеш ба тха колхозхой.

П. ГОЛЫШЕВ,
Шалинской района «Красный пахарь» колхоза парткома секретарь.

КПСС XXIV съезда Директивай проект дег чура къоабалъяь тIанйцай Шерипов Асламбека цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода технологаша. Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра, производства эффективность лакхъяра, дика продукци арахецара де дезараш белгалдаьхад мехкдаьтта чакхдоахараша.

Укх деношка къаьстта хьинар айденна къахьег нефтемаслозавода технологаша. Коммунистически парте XXIV съезд хьаелла ди кердача толамашца дезде гIерташ ба уж.

Цу яхье доккхий толамаш доах № 18 йолча установка коллективо.

Установка коллективо сий дехь а лоархIаш а ба толашагIбола болхлой: оператора гIонча Ивлева Нина, оператор Пименова Валя, оператор Алейникова Анна Семеновна, оператор гIонча Касакова Таня, йоккхагIйола оператор Жукова Любовь Михайловна. Царех хIараяр йоккха говзал йолаш а технологически процесс ниййса лелае ховш а я.

Тха фотокорреспондента И. Плиева даьккхача сурта тIа шоана гу хьинар дола уж кхалнах (аьрдехьара аьттехьа): Н. Ивлева, В. Пименова, А. Алейникова, Т. Касакова, Л. Жукова.

Производство дегIайоалаяра торонаш

ТIаийца декхараш толамца кхоачашдара, юртбоахама продукци алсамъяккхара резерваш, гучаяхара тIахьех 1971—1975 шш. СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе, шера планах долча КПСС XXIV съезда Директивай проекто. ХIаьта района юртбоахама къахьегамхоша бокхача теркамца Iома а ду из документ.

Юртбоахама къахьегамхой Директивай проектах дикагIа дIакхетабара, из кIоаргагIа дIайовлийтара, парте боаца нах юкъе а болаш хьайийлла партийни собранеш хилар района боахамашка. Цу тайпара собрани хилар дукха ха йоацаш, Щеча Эскара цIерагIча колхозе а. Докладчико, колхоза парткома секретара нов. А. В. Кабанова лоацца дийцар боахама бархIлагIча пятилетке даьхача толамехи, кхоачамбоацарехи. Дикка тIехкхоачашъяьй колхозо хьайбай продукци яккхареи из паччахьалкхенга йохкареи ворхIлагIча пятилетке планаш. Иштта, паччахьалкхенга шура йохкара план 135 процент, дулх дохкара план 102 процент, фуаш — 180 процент, тха дохкара — 138 процент кхоачашйир. ХIара Iаттагара юкъера лаьрхIача дIадахача шера яьккха шура 3063 килограмм хилар, цхьан котамана тIехьара 181 фуъ гулдир, устагIана тIера 6,3 килограмм тха даьккхар.

Дукха хьахинцаб боахаме йоккха опыт йола, шоай балха тIа лакха хьокхамаш доаха хьайбаш леладераш. ХIаьта дIаяхача пятилетка къаьстта лоархIаме толамаш даьхар боахама жа леладераша. Цхьа центнер тхага планагIа 558 сом дIадахийта дезача дIадахар 446 сом мара дац. ПланагIа лаьрхIачул 20 сом кIезигагIа хилар цхьа центнер устагIан дулхага дIадахар а.

Юртбоахама продукци лакхъяра дукха резерваш юкъейоалаяь хиннай дIадахача шера. Иштта, хьалха ца хиннача тайпара, кхаш леладеча бригадайл совгIа, лаьрхIа доакъар Iалашдара вIашагIъелла бригада а хилар доакъара лаьрхIа культураш кхеш. ХIаьта мангала ха тIакхоачаш, из болх бе а бригада вIашагIъеллар. Цудухьа, 1969 шерачул дукха дукхагIа Iалашдир дIадахача юбилейни шера доакъар.

ДIахо нов. Кабанова хоадам боллаш дийцар Директивай проекта положенех.

Директивай проекта тIа ма яххара, хьалха санна, укх пятилетке а юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка латта керттера декхар лаьттанцарен хьайбашкарен дукхагIа продукци йоаккхилгеи из паччахьалкхенга йохкилгеи да. ХIаьта укх шера паччахьалкхенга планал совгIа 623 тонн ялат, 10 тонн баьцадаараш, 35 тонн дулх, кхозза дукхагIа фуаш дохка дезаш ба боахама къахьегамхой. Цул совгIа колхоза доход 1800 эзар сомага дIакхачийта социалистически декхар тIаийцад. ХIаьта социалистически декхараш толамца кхоачашдара дукха резерваш я боахаме.

Доклад яьлча пренеех къамаьлаш дир колхозхоша.

— Боахама производство лакхъяра, продукцега дIабода мах лохбара торонаш дукха я боахаме пайда эцанза. Иштта, дIадахача шера хIара гектара тIара план 24 центнер хиннача 18,8 центнер мара даланзар кIа, хIаьта ялата лаьрхIа йийна хьажкIаш планал 4,2 центнери силоса лаьрхIараш 43 центнери кIезигагIа яьлар. Иштта планал кIезигагIа чуера кхыйола юртбоахама культураш а. ХIаьта из бехк юртбоахама культураштa эшша гIулакхаш ца даьча кхаш леладерий ба. Кхаш леладерий безам хилча ерригача юртбоахама культурай цхьан гектара тIара чуэца хьувкъам дикка дакхбе йиш я. Боахама экономика чIоагIъяра дIадахача шера пайда ца эцаш йиса лоархIаме резерв я из, — аьлар колхоза председатела нов. Л. П. Ясинецкаяс. ДIахо цо белгалдаьккхар хьакхарч кхоабача ферме а дукха кхоачамбоацараш хилар. Дукха тIерадаьлар хьайбаш, хIаьта тIакхийттача дулха хIара килограммага нормал совгIа 50 процент доакъара единица дIаяхийтар. Во вIаштIехьдаьккхар доакъар кийчдара гIулакх а. Уж деррига кхоачамбоацараш дIадахача дикка пайда боаккхаргба боахамо хьакхарч леладрах.

ДIахо къамаьл дир колхоза планови отдела начальника нов. М. А. Чечина.—Боахамо бу пайда алсамбаккхара геттара лоархIаме да юртбоахама продукци яккхарга дIалодар чухьнахьдаккхар. ХIаьта миштa латт из гIулакх вай боахаме? ДIадахача шера, доахан кхыча боахамашкара ийдаьча доакъарца кхьбандаь цхьа центнер шура яккхарга дIадахар 20 соми 27 кепиги хилар. Планал дуккха совгIа да из. Цул совгIа, хьайбаш латтача моттигашка доакъар гаьнара хьатIададезаш хилар. Из гIулакх а Iаткъар шура яккхарга дIадодачунна.

Планал совгIа паччахьалкхенга 4612 центнер шура ехкар боахамо дIадахача шера. Цунах кхы а 45 эзар сом ийцар колхозо. Цхьабакъда, центнер шура яккхарга дIадахар лакха хиларах 17 эзар сом зе а хилар. Цудухьа укх пятилетке доакъар шоай боахаме Iалашдара, хIаьта Iалашдеше а хьайбаш латтача моттигашка хьатIа а дена дIаоттадара къаьстта терко е еза хьайбаш леладераша. Из а я боахама экономика чIоагIъяра дIадахача шера пайда ца эцаш йиса лоархIаме резерв.

Иштта, боахама пайдане хургйола резерваш гуча а йоахаш къамаьлаш дир кхыча колхозхоша а. Собране дакъа лоацаш хинараца массава а раьза а волаш баьча соцама хьалхарча пунктa тIа дIаядир КПСС XXIV-ча съезда Директивай проект къоабал а йолга, цун чулоацам массанена а дIабовзийтара партийни организацеша шерра болх а боаржаболба. ДIахо дIаязйир боахама производство лакхъяра колхозхоша, специалисташа белгалъяьха резерваш.

А. ЧАПАНОВ,
КПСС Сунженски райкома орготдела инструктор.

ЦIАГIАРА ЦЕХ

«Красный молот» завода № 6 йолча цехе Ясинкова Валентина Владимировна ца йовзаш, цун новкъостал дIа ца кхоачаш саг вац аьлча харц хургдац. 25 шу да цо цхьан моттиге къахьега. Шийболх дика бовзача, безаш кьабеча нов. Ясинкова лакха къахьегама толамаш доах. Автоматий наладчица я из. Йоккха опыти дацха говзали йолча нов. Ясинковас цкъа беш шин станоца тIа болх бу. Цо кийчъю Галлей яхача зIанараштa эша УВР-2 яха втулкаш. Смении норма 1600 йолча Валентина Владимировнас 2000, кхы совгIа а оаткал кийчъю. Цул совгIа арахецаш йола продукци цхьаккха гIалат доацаш хул.

Нов. Ясинкова фу саг я, цо мишта къахьег хьахьокх пятилетка 1969 шера цо кхоачашъяь хиларо, Январь бетта план ханал хьалха толамца кхоачаш а яь хьинар лох на долийташ къахьег цо феврале а. Парте XXIV съезда сийна тIаийца ший декхараш ханал хьалха кхоачашдеш хьайоагIа В. Ясинкова.

Сурта тIа: В. В. Ясинкова.

И. Плиева сурт.

Статистика тешал ду республике халкъо леладу товараш тIа-тIа дукхагIа арахецаш хилара, бытовой гIулакхаш дара службасихха дегIаухаш хилара. Тахан нах бахача хIара пункте корайоагIаргья товарий шерра ассортимент чуйола тикаш, быта службахIаранега дIакхоач е нах бахача моттигашка йолаш йолча бытовой гIулакхаш дара предприятешка гIолла кхаьча а, е къаьстта цу гIулакха дIа-юха кхувлаш йолча мастерскешка гIолла кхаьча а.

ТIаккха, бокъонца из гIулакх мишта латт хьожаргда вай.

Вахача метте эша тоqараш чудолча тикашка долх вай. «Барзкъашта етта электрически аьшкаш йий? «Дукха ха я йоаца». «Дулх оха машинаш кхаьчаяц?» «Эрзах даь тускаргаш? Новраш, пийшка хIамаш, кхыяраш?».

Цу хьакъехьа даьча моллагIча хаттара е «ана аьле корта оагабе безаш, е хIама эца веначун сатедар духьа укх тайпара жоп дала доза хул тика чу латтачун: «Юха чуотта, укх гаргарча хана кхача з мег». ХIаьта бод биткъберган, тускаргаш, кухне леладу улгаш, прищепках, дуккха кхыдола лоадамбоаца товараш гаьнара тIакхухьаш ма дий.

Промтоварни тика тIа массаза а хилац эца цIагIа йовхаю маьчаш, керта тIа тилла хIама (кий, фурашк), эшаш дола баракъа...

ХIама эца венар раьза хиле нагахьа дIаводац бытовой гIулакхаш деча предприятешкара а. Назране парикмахерскеш тоъац, барзкъаш химически цIендара гIулакх вIаштIехьа дац Грозне, и. кх. дI.

Лоацца аьлча, халкъо дукхагIа леладеча товаращцеи бытовой гIулакхашцеи хIанз а биза кхоачамбац бахача наха. Быта службои халкъо леладу товараш хьадеш йола промышленности дегIаахара темпаш тахан лоха я.

Вахача наьха реальни доходаш дIаяхача пятилетке дикка лакхъеннай вайцига. Кхетадеш да, наха уж эггара хьалха шоай цIен че тоаярген хозъярген дIаухийташ хилар.

«Наха дIа ма деххa цар яхар кхоачашде кхоадац тхо» яхаш Iокадаш ба республика моттигерча промышленностен бахача наха бытовой гIулакхаш дареи министерствай болхлой.

ТIаккха, фу дола хIаьта республика моттигерча промышленностеи бахача наха бытовой гIулакхаш дареи министерствашка темпаш лакх ца йолийташ юхаеттар?

«Мощностащ ца тоъар да» йоах цхьабараша. «Болх бе нах ца хилар да» йоах вокхар.

Болх бе нах ца тоъар. Бакъда из, дукха моттигаш я вай нах ца тоъаш. Цхьабакъда, бытовой гIулакхаш дара сферей халкъо леладу товараш хьадери — къоаналла пенсе тIа бахарий, инвалидий, цIагIа дезар деш барий къахьегамах пайда эца мегаргболаш дола доакъош да.

ЦIагIа вIаштIехьдаккха хIана мегац сахьаташ, барзкъаш, кога гIирсаш тоаделга, массе тайпара гомаш хьаделга, и. кх. дI.?

Ала дезаш да, къоаналла пенсе тIа бахараш, инвалидаш, цIагIара дезар деш бараш общественни къахьегама хIанз а кIезига юкъеозаш хилар.

Масала, уж нах моттигерча промышленносте 12 процент гаргга мара бац берригача болх бераштa юкъе, хIаьта бытовой гIулакхаш деча царел а кIезигагIа ба — берригаш а 7 процент мара бац. Цигача белгалдаккха доагIа, цу процентех керттера дакъа дIалоацараш массанена нийсса предприятешка болх бераш, ханашкеи унахцIенонгeи диллача мукъа ца боалийтараш хилар. ХIаьта бIаргчача балха дийнахь болх ца булараши цIагIа болх бераши итташ мара бац.

«Лоацдаь къахьегама ди долайн болча нахаца гIулакх хилар аьттув боацаш да» — гуччахьа йоах йоагIча хIаман промышленноста, моттигерча промышленноста, бытовой гIулакхаш деча предприятей дуккхача кулгалхоша.

Из уйла гIалат я аьнна хеталу. Масала, портниха е сапожника, ишташ шерашка артеле е фабрике болх а баь, пенсе тIа вахача е цхьадолча даькъе къахьежалурдоацача ваьлча, говзал эшалу? Эшалац! Цхьаккха даькъе ца лоархIаш бита мегаргбий шоай професси ма ярра караерзаь, лакха говзал йолаш хинна нах? Ханна, дезалца дувзаденна гIулакхаш бахьан долаш бIаргчача балха дийнахь предприяте болх бе йиш йоацаш вола специалист общественни производства юкъеравала хIана веза? Бакъдар аьлча, цу нахаца болх бе хадагIа хургда, вIаштIехьъяннача коллективаца бечул. Цхьабакъда, царех пайда эцанза баргбац.

Уж нах укх шера а кхы юкъеоза дагабац моттигерчен йоагоча хIамани промышленноста, бытовой гIулакхаш дареи хьун боахамеи предприятешка, цу гIулакха тайп-тайпара бахьанаш а увгадеш.

1970 шера октябрь бетта заседани хиннай РСФСР Лакхехьарча Совета унахцIено лораечеи социальни Iалашоннеи йолча комиссе. Депутаташа, дийцад къаьстта шоай тайпара балха хьалаш эшаш бола инвалидаш балха оттабара хьалахи де дезарехи дола дош. Белгалдаьккхад, ма дарра аьлча, Нохч-ГIалгIай АССР-е къаьстта шоай тайпара балха хьалаш эшаш бола инвалидаш балха оттабара торонех къаьстта во пайда эцаш хилар.

Дуккхача дезалашка говзалаш йолаш нах ба тайп-тайпарча бахьанех фабрике, заводе, гIиш-лошъеча вокхарна нийсса болх бе йиш йоацаш. Уж тайпа нах кIезига ворабоагIаргбац республике. Хьаьта белгалара хьалаш хилча гIад а баха къахьегаргдар цар халкъо леладу товараш хьадеча предприятешкеи бытовой гIулакхаш дара сферен.

Из предприятей кулгалхоштe халеи хьовзамен гIулакх да, цхьабакъда, ца хилча вIалла мегаргдолаш дац халкъо леладу дуккха товараш хьадеча дакъа лаца могаргдолаш бола дуккха нах къахьегама юкъеозар духьа.

Д. ГЕРОЕВ,
КПСС обкома инструктор.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Грозненски химически комбината коллективо дикача къахьегама толамашца чакхбаьккхар январь бутт. Продукцена реализаци яра бетта план 100,5 процент кхоачашъяьй цо. ХIаьта товарни продукци арахецара январь бетта план 105,1 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа арахийца фенол, полиэтилен, спирт, кхыйола продукци 420 совгIа эзар сома маьха да. Уж толамаш доахача къаьстта дика къахьийгад В. Г. Кальнов, В. А. Македонова кулгалдеча фенолий полиэтилени арахецача цехий коллективаша.

А. РОМАНОВА,
тха штате йоаца корр.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕРГДА

Къахьегама а политически хьинар айденна ба КПСС XXIV съезда хьалхарча вахте.

«Октябрьнефта» мехкдаьттахой. Шоаш съезда сийна тIаийца доккхий социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдаьд цар. Шу доладелча денз планал совгIа лаьттан ченашкара даьккха «Iаьржа дошув» 5500 тонн совгIа я. Вешта социалистически декхараш тIаэцаш даккха дийрхIачул 1500 тонн совгIа дукхагIа я из.

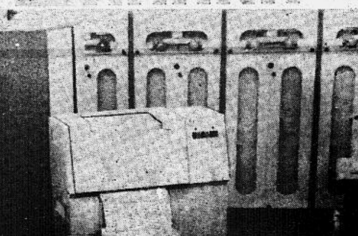
Мехкдаьтта даккхара боарам лакхбара доккха новкъостал да скважинай лаьттан кIадхарча оборудованена ший ханнахьеи дикен ремонт еш хилар. Цу лоархIамеча участке тIатеIIа къахьегаш доккхий толамаш доахаш хьайоагIа мастер коммунист Новиков Николай Сергеевич керте латта бригада. КПСС XXIV съезда сийленца накъаяра яхье а яьнна скважинай лаьттан кIаларча оборудованеца ремонт яра сухал лакхъеш смени нормаш 115 процентал кIезигагIа кхоачашъяц цу бригада коллективо. Халача процессашта механизаци а еш хьалха латтарий метод юкъехкувлар бахьан долаш балхах дикагIа кайоал бригада болхлой. Шу доладелча денз 60 скважина ремонт а еш хьалхарча шин бетта задани 125 процент кхоачашъяьй барт болча коллективо.

Ала деза, цу скважинех 96 процент сихагIча методах тоаяь яьхар. Бригаде ударно къахьег операторий ин. Лобзина, Абуталипова сменаша. Шоай смении заданеш 134—140 процент кхоачашъю цар. Иштта белгалбаха боагIа овсаре къахьегаш бола операторaш ин. Бекмухамедов, Козлов, Байгиреев, Диваков, механизаторaш Тукташышев, Толстенев, кхыбараш. Парте съезда иштта хьаьнала къахьегама совгIаташ кийчду цар.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

«Iилма-технически информаци тоае, хьашт долча доакъоштен предприятештен техника, технологе, производствон доалделгеи вIаштIехьдаккхара даькъера Iилма-технически карагIдаьннараши хьалха латта опыти хадданза дIателга Iалашде».

1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча КПСС XXIV-ча съезда Директивай проекта тIара).

МОСКВА. СССР приборостроене, автоматизаце средствай, управлене система Министерстве промышленни эксплуатаце дIаяьнцай вай мехка эггара хьалхара, приборостроенерча информацеи технико-экономически тохкамийи Iилма-тохкама Институто управлени еча машинийи системайи Пермски Iилма-тохкама институтаца цхьана хьаяь отраслеви информационно-поискови система.

Министерства ерригача базови организацешкара рефератий хьисапе къаьсттача бланкаш тIа а латташ хьауха кердача информацех йола сведенеш микрофильмаш тIа йоах, цул тIехьагIа «Пермь» яхача автоматизировани хранилищача чугалъю. ХIара реферата шифр «Минск-22» яхача электронно-вычислительни машина хьаь чу юлл. Ши миллион совгIача реферата лаьрхIа йолча «Пермь» яхача хранилищера обонента эшаш йола информаци хьалохаш 10 секундал кIезигагIа ха йов. Каьхата тIа кепатеха йола рефератий копеш почте гIолла дIакхухьийт абонента. Нагахьа санна къаьстта сиха эшаш хуле, информаци телетайпе е фототелеграфага гIолла дIаяла а йиш я.

Сурта тIа: информацена обработка еча электронни средствай комплекс. Информаце адресной шифраш лахара «Минск-22» яхача электронно-вычислительни машинаца управлени еш я йоккхагIйола техник Л. Филиппова.

Б. КОРЗИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

СЪЕЗДАГАРА — СЪЕЗДАГА

ТХА ВАХАРА ЭРГАЛОНАШ

Халкъа боахама тайп-тайпарча отраслешка къахьегаш болча наьха санна, тха а да тхоай культура вахаре дIаяхача пятилетке, XXIII-чеи хIанз, март беттa, хургйолча XXIV-чеи партийни съездашта юкъерча хана хиннача эргалонех дувца а дукхал де а хIамаш.

Кхы гаьна а ца довлаш факташта дош лургда вай. Цу юкъа тха районе хьайийллай 8 культучреждени. Инаркъе болх бе йолаелар башха клуб, № 4 йолча совхозе — клуби библиотекеи, Южни поселке — клуби библиотекеи, городе йоккха библиотека; царна тIаккхийтар дIа-юха лела дика кийчъяь автоклуб, йоккхача городашкара баьхкача хьаьшашта тамаш еш йола культура парк.

Цул совгIа юртбоахама кхыча отраслей предприятешта шоай низаца хьалъяь учрежденеш а яхийта еза цу юкъе. Уж я: «Кавказ» яхача колхозо хьалъяь йоккха клуб. Дика кийчъйый из колхозникашта. Керда мебель оттаьй: ахкIаьда креслаш, дийнахьара свет чуйиллай, чура пенаш, тховнаш хоза кийчдаьд. Цу клуба чу библиотека, фойе, хIаьта кружкови болх бе паргIата помещени а я.

Шоай къаьна «дувхар», адреcаш хийца, хIаьта къе, тиша хиннa фусамаш хийца культучрежденеш дукха я. «Алханчуртский» совхозе эIамигача 12 квадратни метр мара ца хулача помещене чу илла библиотека паргIатача помещене чу дIачуйихьай. Юкъерча Ачалкхера яр — клуба здане чу йихьай (хьалхагIа наькха цIагIа яр из). Къаьнарча МалгIабикера берий городской библиотека цигарча № 6 йолча школа еннача 45 квадратни метр хулаш йолча тишача помещене чу уллар. ХIанз центре йоккхача хозача помещене я из.

ХIанз урагIъухаш латтача культура учрежденешта лаьрхIача зданешта юкъе белгалъяха дов городской парке хьалъеш латта 600 моттига йола культура Дворец. Юкъерча Ачалкхе хьалъеш латта библиотека, кхывраш.

Иштта дикагIа хиннай инвентара, музыкальни инструментий, художественни литература, кхыболча кхоачама боза а. Дукха клубаш телевизорашца, баянашца, аккордионашца, пандарашца, магнитофонашца Iалашъяьй.

Культура Шеноштa хоза тийцавайнаьха формагIа дола баракъаш, къаман ансамблей инструментай комплекташ еннай.

ДегIадаьккхад художественни самодеятельносте дакъа лоацарий мугIараш, цар талант, творчество. Дуккха сакъердамегIа я хIанз тха культучрежденешка. Йоккхий планаш кхоачашъеш парте съезда дикача гIулакхашца накъабоагIа тха культурни фронта болхлой. Тхоай мехкдаьттахой, ахархой духовни хьашташ кхоачашдеш да тхо. Цу гIулакха белгалъяь дика мероприятеех цаI каьхата тIа юсаргйоацаш оарцагIйоах оаха тхоай культура учрежденей коллективаш.

М. БЕЛОНОЖКО,
МалгIабинерча районни культотдела инспектор.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

13 МАРТ

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 19.00. Кагирхоша салоIа сайре.

Химикий культура Дворец 15.00. «Вайна бIаьсти йоагIа» яха утренник. 17.00. Документальни выставкай кинотеатр.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.30. Завода общежите «Деррига ха лов» яха устни журнал.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 19.00. «Коммунизмага бода тха никъ» яха беседа.

КИМ цIерагIа клуб. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

Эпсарий ЦIа. 13.00. Комсомольски илле концерт.

Пионерий Дворец. 12.00. Школьни художественни самодеятельноста районний хьажар.

14 МАРТ

Н. К. Крупская цIерагIа культура ЦIа. 8.00. Школьни художественни самодеятельноста районни смотр.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Сийлахь-боккха вах масса за а вайца ба» яха киноутренник. 18.00. «Коммунизм хьалъечара парте лоархIамах Ленина хийттар» яха беседа. 18.00. Волейболах ловзара химкомбината командашта юкъера яхьаш.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. Школьни художественни самодеятельноста районни хьажар.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11.00. Парижски коммунах лаьца беседа.

КИМ цIерагIа клуб. 14.00. Берий киноутренник. 17.00. «Советски къахьегама законодательства лардаш» яха лекци.

Консервни завода клуб. 12.00. «Вай хержа наькъаш» яха берий утренник.

Вахар довза, болх беза, уйла е Iомабу

Дукха пайдане гIулакхаш ду укх тIехьарча хана школа комсомола бераш дешара тIера хилийтара, царна дуне дикагIа довзийтара, уж тIах аьнна а цхьаккха балхах бIу ца къожабеш а хилийтара. Иштта бераш хьалкхедара дукха методаш, формаш я. Цхьабакъда вахаро керда приемаш лех. Царех цхьаннех лаьца дувцаргда вай дIахо.

— Комсомола Октябрьски райкоме лакхерча классай комсомольски штаб болх беш йола дукха ха я. «ЮМИР» оал цогI. Фуд цу деша маIан? — «Юный мечтатель, искатель, романтик» яхилга да из, — яхаш дувц штаба начальник йолча Григорьян Ларисас.

Фу штаб я из, малагIа деккараш кхоачашду цо? Цо сакъердаме болх бу. Школа комсомольски собране могаваь дешархо мара дIаэцац штабе. Цудухьа тамаш яц беррига штабисташ дика дешаш а комсомола гIулакхаш довзаш уж кхоачашдеш а хилар. Пионерий, октябрятай гIончаш, штаба активисташ лоархIаш ба: № 25 йолча школа йисалагIча класса дешархой Рыжкина Лариса, № 39 йолча школа дешархо Мусаев Увейс, № 57 школера Джабраилова Венера, кхыбараш.

Бетта доагIача хIара дийлагIча кхаьрача дийнахь штаба заседани хул, шозза — бюро заседани. Штабе дакъалоацаш мел волчунга «Комсомольское поручение» яха лаьрхIа дола книжка да, цу тIа дIаяздаьд штабиста деккараш, цо уж мишта кхоачашду.

— Школашкарча комсомольски организацешта тIахьожам лоаттабу штаба доакъошхоша, — йоах Григорьян Ларисас. Эшача гIо ду, къаьстта терко ю оаха комсомольски группай. МалагIча школе, мала комсомольски комитета заседани хул хов тхона, цига тхоай штабера цхьа саг хилийта а хьож. Цу гIулакхо торо хулийт комсомольски комитетий хьалаш довзийта, ца говш эша новкъостал де. ХIаьта моллагIа а цхьан школе сакъердаме кердадар хуле, цох лаьца кхыча школашка дIадувц штаба членаша.

— ХIанз йоах дIахо начальника — XXIV-ча съезда хетаяьча школьни комсомольски организацей республикански хьажара дешархоша дуккхагIа дакъалацара гIо деш да тхо. ХIара комсомольски организацена тIачIоагIваь штабист ва, нагахь организаци йоккха яле, шиъ а хул.

Масела, № 16 йолча школе болх беш ба Рыжкина Ларисаи Волков Володяи, № 46 школе Дьячкова Таняи Колесников Ватяи. Цу школа комсомольски организаци дешархой вахаре геттара дика дакъалоацаш я. Укхазара хIара комсомолец дика дешаш ва, цар массане а дика дIаеннай Ленински зачет.

Цхьабакъда, «ЮМИР»-ерча берашa бу болх дешархоша дикагIа дешара а царна политически кхетам балара а гIаберзабаь Iац. Цар гIулакх да художественни самодеятельноста кружок вIашагIйоллар. КВН-аш, «Огонекаш», кхыйола сайренаш дIакхахьар.

Шоай газета а арахец штабисташа. Цу тIа дувц школай комсомольски организацей балхах, иштта шоаш штабе беча балхах лаьца. Газета тIа беламе дувцараш, кицаш хул, бер даь дихьатIакхаьчача ловца боакх, совгIат лу.

ХIанз школай комсомольски организацей республикански хьажара хетаяь номер кийчъеш да бераш.

Октябрьски района лакхерча классай комсомольски штаба начальника дувц тхона шоай штаба балхах. Шоай КВН, артисташ хиннаб штаба. Укхаза цIешта хетаяь сайренаш хул, цу сайренашка дикагIа болча членашта совгIаташ тел. Берригаш цхьан театре кино ух.

Ер бутт чакхбалалехьа город Орджоникидзерча музее баха лерхI штабисташ. Цига Серго Орджоникидзех, Сергей Мироновичь Кировах доля кердадараш ховргда царна.

Кхыча районашка йий-те цу тайпара штабаш, — аьнна оаха даьча хаттара жоп луш Грозненски комитета комсомола болхлоша аьлар. — «Цу тайпара штаб йолаш я ВЛКСМ Ленински райкоме. Цу шинна а штаба членаш вIашагIтоха безам ба тха. Цига цар оттаергъя шоаш дIахо берг болча балха план. Цу гIулакхо пионерашца, комсомольцашца бечa балха новкъостал дергда. ХIанз, пионерски организаци вIашагIъелла 50 шу дузача хана хIаьта а пайдане хургда из гIулакх.

В. АЛАЕВ.

НАЬХА ДЕГАШ ХЬЕСТАРАШ

Укх шера план хадал хьалха кхоачашъяраи КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъабахараи тIаийца декхараш тIехкхоачашду Грозненски швейно-производственни объединене хIамаш тегараша. Продукцена реализаци яра дIабахача бетта план 102,6 процент кхоачаш а еш, планал совгIа ехка кийча продукци 54 эзар сомa маьха я. Планал совгIа арахийца товарни продукци 9 эзар сом мах болаш я. Социалистически яхье хьалха латт объединене А. И. Ковалева керте латтача шоллагIча цеха коллектив. Бетта план 114,3 процент кхоачашъяьй цеха хIамаш тегараша. Планал совгIа тийга хIамаш 5 эзар сом мах болаш я. Иштта дика къахьег Л. И. Тисейкос кулгалдеча цеха коллектив а.

А. ТОЛПЕКИНА,
тха штате йоаца корр.

Сий дола гIулакх кхоачашду

Грозненски гарнизоне гIулакх деш ва Жарков Валерий Матвеевич. Ер шоллагIа шу да из эскаре вола. Цу юкъа тIема гIулакх дика Iомадаь ваьннав из. Ше гIулакх де волавеннача дийнахь денз дисциплина дика йолаш тIема гIулакх ха гIерташ, тIема а политически а кхетам лакха болаш ва, кхы мел долча гIулакашца ший новкъосташта хьокхам а телаш дIаволалу Жарков Валерий Матвеевич. Цудухьа сержанта звани а лийя отделене командиралла вохийт из. Дика кхоачашду цо ший декхараш. Дега Валерий Матвеевича тIема гIулакх. Вежарий санна хет цунна салтий. Шаккха а дицлац цунна шийна караболча салташта хьеха, царна тIема гIулакх хьеха атта доацилга. МолагIчунтара хьадла, уставо ма яххара, хьадехаш хилча из ше массадолчунца салташта бола хьокхам а хинна дIаотта веза. ХIаьта тIема а политически а лакха кхетам болаш волча Жарков Валерий Матвеевичах эскаре гIулакх де волавенна дукха ха яьлехьа сержант ву. ЦаI шоллагIча тIехьа баркалаш кхайкаду, хоаставу нов. Жарков. ТIаккха командир иштта хилча цхьаккха замечани ца яйташ гIулакх де дот доагIа салтий а.

Атта бац отделене командира болх, хIана аьлча хIара сага оамал, цун хьал, эшар, отделене додар дIагIар ха дезаш ва из. Уж декхараш дика кхоачашду Валерий Матвеевича. Уставо яххача тайпара хьадех салташкара тIема гIулакх делга. Цудухьа отделене дукхагIбараш тIемеи политически отличникаш, классни специалисташ, спортсменаш ба.

— Сай отделенерча салташта масал хилара, сайгара гIалат ца далийтара сай хур ду аз. Отделенерча салташа дика кхетаду шоаш кхоачашдер сийлени юкъареи декхар долга, — йоах Жарков Валерий Матвеевича.

Валерий Матвеевич ше связист ва. Классни специалист лоархI цох. Салташта тIема гIулакх дIадовзийта Iац сержант Жарков. Политически а уж дика кийчбара духха къахьег цо. Дика вIаштIехьбаьккха лелабу отделене политмассови болх. Соахь ноябрьски цIейна накъабоагIаш «ТIехдика отделени» яха сийлен цIи льккхар нов. Жаркова отделенерча салтаца. Укх кердача дешара шера социалистически декхараш тIаийцад отделене.

Укх шера а «ТIехдика отделени» яха цIи яккхара къовсам лоаттабу Жарков Валерий Матвеевич командир волча отделене салташа.

Х. БАЛАЕВ.

СУРТА ТIА: сержант Жарков Валерий Матвеевич.

И. ПЛИЕВА сурт.

НОТАРИУСИЙ СОВЕЩАНИ

Укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР юстице Министерстве нотариусаша дакъа а лоацаш республикански совещани хилар. ДIадахача шера нотариальни контора балхий итогех, 1971 шерарча декхарех доклад йир юстице Министерства йоккхагIйолча консультанта А. Е. Татуса.

Доклада лаьца къамаьлаш дир городскойи районнийи нотариальни конторай нотариусаша, иштта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Суда граждански гIулакхий коллеге председатела Н. Н. Сосниная.

Совещане чакхйоалаш къамаьл дир НГIАССР юстице министра И. А. Албастова.

А. ЮРИН.

Доазол дехьара

РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

СОФИЯ. (АПН — «Софияпресс»). БКП Х-ча съезда сийна ударни вахте латт Болгаре городийи юртийи къахьегамхой. ХIара дена республика кепайоазоно, радиос, телевидене дувц предприятей коллективашеи кооперативашеи доахача кердача Iаламех. Старо-Загора городерча промышленни гIишлошъеча управлене монтажникаша ханал хьалха дIаоттае йолаяьй «Марица-3» яхача Димитровградски ТЭЦ-а 120 мегаватт низ бола турбина. График хьалха бувлаш балхаш ду керамически завод, текстильни фабрика, кхыйола а объекташ хьалъеча. Ловечски округа гIишлошъераша дош деннад 40 предприяти, цу даькъе «Тетевенка» яхача ткацки фабрика керда корпус, упаковочни каьхат арахеца завод, 35 коммунально-бытовой объект оттаяьча ханал хьалха болх бе йолаялийта.

«Къахьегамхошта дукхагIа товараш!» цу лозунгагIа болх бу республика кхачанеи яйгачеи промышленноста дуккхача предприятей коллективаша. Укх шера цун бархI миллион сагага соахкарчул 135 миллион лев дукхагIа продукци кхоачаргъя.

Парте съезда къахьегама совгIаташ кийчдеш я производства новаторий йоккха отряд а. Алхха Димитров Георге цIерагIча текстильни комбинате кийчъяьй 250 рационализаторски предложени. «Марица-Восток» комплекса чуйоагIача кхаь рудникерча шахтераша ер шу дIадоладелча денз итташ эзараш тонн кIор баьккхаб планал совгIа.

М. ТРИФОНОВ,
болгарски журналист.

ДАРХАН ДЕГIАЙОАГIАШ ЛАТТ

УЛАН-БАТОР. (АПН соб. корр.). ДегIайоагIаш латт Монголе кълбаседехьа уллача къонача социалистически города — Дархана промышленность. Укх деношка укхаза болх бе йолаеннай цхьаькха а предприяти — пищевой комбинат. Шун корреспондентага цун керттерча инженера Д. Сосорбарама дийцар:

— Комбинате оттаьй СССР-ера ялта башха лакха овсарле йола хIанзара оборудовани. Оаха хIанзле а дени буси арахеш 15 тоннага дIакхоачаш маьхи булкаши, 20 тонн гаргга шурий продукташ, хIаьта иштта тайп-тайпара кондитерски хIамаш а. Оаха дег чура доккха баркал оал из предприяти хьалъеча новкъостал даьча советски наха.

Г. ХАРЧЕНКО.

ЛОСОСИЙ ТIОМ

«Лососий тIом» кердача фаза чу боалаш латт. «Вай экспорта кхерам тIатесс США-с», «Къаман деррига товараш тIа ца эшаш дисара керда кхерам», — укх тIеххьарча денош датски газетий оагIош тIара Iодалац керте гIолла даь цу тайпара йоазош. Кепайоазоно хоам бу, американаша датски продукце ийяра духьала къовсам лоаттабеш бола членаш а болаш йола комитеташ США вIашагIйоххара хьакъехьа. Дане эггара чIоагIагIа дIадаьржача «Берлингске тиденде» яхача газета корреспондента яздора, дикан (лососови чкъаьра) гадоаккхаша вонна (датски рыбакаши товараши) духьала а ший тайпара «крестови поход» дIайолаеннай США яхаш.

Американски администраце голландскии датскии рыбакаш бехке бу Гренланде малхбузехьарча форда йистера лосось «фу хоададеш лувц» яхаш. Из бахьан долаш, йоах, наьха санна кIезигбеннаб США малхбоалехьарча форда йистера лососови чкъаьра. Цхьабакъда, фордаш Iомадеча Дунен халкъашта юкъерча совета викалашеи Атлантически океана кълбаседа малхбузехьарча даькъа тIара чкъаьрий доаха промысел зувча комиссеи йоах, Атлантика чура безача маьха чкъаьра кIезигбеннабац. США форда йисте гIолла цу тайпара моттиг цийсеннаяле а, цун бахьан, царна хетачох, миччахьа цхьанахьа юстарча моттигашка гIоллара ца а лехаш, Штаташта шоашта чухьара лаха деза, хIана аьлча цар предприятеш я форда йистера хиш бIехдераш.

«Лососий тIом» дIахо беш ба. Хьажийта США конгрессе дIачуеннай американски рынке боагIача датски экспорта никъ бехкаш йола законопроект.

Данерча кхетамегIа болча наха йоккхача держава эIамигача мехка низаш дар санна лоархI уж гIулакхаш уж ши пачхьалкхе НАТО-га гIоллара партнерашеле а.

А. МАЛОВ,
АПН соб. корр.

ИНДОКИТАЙНА — МАШАР

ХЕЛЬСИНКИ. Укхаза хилар Финлянди—Вьетнам яхача общества учредительни собрани. Вьетнамски халкъа лоаттабеча къовсамаи Вьетнаме машар юхаоттабараи новкъостал де лерхI цу организаце. Общества правленена юкъеболх парламента депутаташ, Финлянде бовзаш бола политически общественни деятелаш. Индокитаера американски агресси шеръялара духьалара резолюци тIаийцар учредительни собранена юкъе дакъалоацаш хиннараша.

(ТАСС).

КХАШКА АРАБОВЛА КИЙЧА БА

ПХЕНЬЯН. (АПН соб. корр.). Кхашкара балхаш дIадоладе кийчлуш ба республика кооператораш. Массанахьа а хIана яц аьнна кийчъяьй юртбоахама техника. ХIанз дIалуврг долча фунга хьожаш, удобренеш тоссаш латт. Къаьстта дукха балхаш да ирригаторий.

Март бутт юкъекхачалехь 50 эзар гектара тIа де мел деза балхаш даь бовла дош деннад республика ирригатораша. Юртбоахама къахьегамхошта чIоагIа новкъостал ду горопашка бахача наха. Хванхеи Касонерчеи металлургически заводий болхлоша ханал хьалха кхоачашду кооператорий заказаш, цар юрташка дIа а ухаш вIаштIехк шоаш хьаяь техника, цунца болх бе уж Iомабу.

Ф. ЛЕСКОВ.

ХАЛКЪА ХЬАШТАШТА

МАГАДИШО. 11 марта. (ТАСС). 1971 — 1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах долча КПСС XXIV съезда Директивай проекта тIа советски халкъа вахара материальни культурни боарам дикка лакхбе лерхI, йоах Сомале кIирагIа цкъа арадувлача «Хорсейд» яхача газета тIарча статья тIа. Кердача пхе шера плана тIа мехка къаман доход, хIаьта иштта бахача наьха реальни доходаш а лакхъе лерхI, йоах газета тIа.

СССР бархIлагIча пхе шера план кхоачашъяра итогаш ювцаш, «Хорсейда» белгалдоаккх, «Социалистически экономикеи культуреи дегIайоалаеш, къахьегамхой вахара хьал лакхдеш советски халкъо йоккхий коталонаш» яьха хилар. Уж толамаш дашха доагIа эггара хьалха «КПСС мугIараш кхоталенна хиларца, из организованность йолаши дуккхача нахаца хаддаза бувзам болаши хиларца», яхаш белгалдоаккх кIирагIа цкъа арадувлача Сомале газета. Из дувцаш, «Хорсейда» белгалдоаккх «халкъа хьал тоадарал, социалистически Даьхе тоаярал, дунен халкъашта юкъерча аране антиимпериалистически фронт чIоагIъярал тIех дагадоаллаш хIама дац КПСС», яхаш.

Мексика. Веракрус яхача штате Советски культура Месячник деш а хIанз. Штата столице — Халапа яхача городе — Поса-Рике, Веракрусерча торгови порте хьегабар «СССР фотографешца», «Советски графика», «Советски бераша лийха суртащ» яха дIа-хьа лела хIаиз. Кинотеатрашка Советски фильмаш, тикашка дохкаш я Советски книжкаш, грампластинкаш, маркаш. Месячник дIа штата правительства инициативагIа, Мексикерча СССР посольства новкъостал [illegible]

Сурта тIа: Веракрус яхача городе учебни центрера выставка ба зал.

С. Сычева сурт.
ТАСС фотохроника.

ХОАМ

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене хоам бу 16 марта 18 сахьати 30 минути яьлча «Грозненский рабочий» газета редакце зале журналистикалардех йолча лекторе аргIанара заняти хургхиларах. «Репортаж» яхача темах лаьца лекци ешаргья «Грозненский рабочий» газета редактора заместитела И. И. ГВОЗДИКОВА.

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлени.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш моркхаш а йолаш, малхбузехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара, температура республике гIолла 27, Грозне 4—6 градус йовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Хьажа, ладувгIа

13 марта
ТЕЛЕВИДЕНИ:

15.00 — Телевизионни халкъа университет. Iилманеи техникаи факультет. ХIачаерча математика гIулакхаш. 15.40 — Кердахараш. 15.45 — Культура факультет. Классически театральни тIехье. Доазал дехьара театр. [illegible]

РАДИО

[illegible]

редача (гIалгIай меттала). 19.00 — Москва.

14 март
ТЕЛЕВИДЕНИ:

13.50 — «Шовла». Бераштa. берех. (нохчий меттала). 14.20 — Дешархошта. «Экватора тIара пассажир» яха художественни фильм. 15.50 — Идеологически [illegible]

РАДИО:

[illegible]

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж).
Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохама секретара — 3-34-38; партийни кхьахьара, культуран, промышленностан отделаш — 3-42-30; юьртбахаман отдела — 3-42-28; письмой отделан бухгалтери — 2-60-71.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект, 7/84.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ05059. Заказ № 2047.